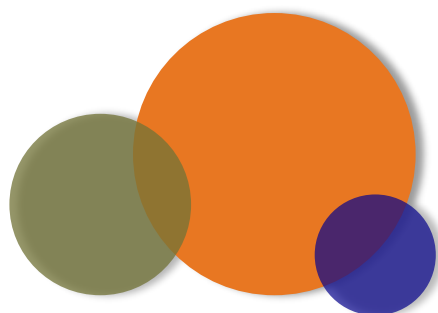

Avbytar-serviceguide för pälsdjursuppfödare

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) ger dessa anvisningar om tillämpningen av lagen om avbytar-service för pälsdjursuppfödare (1264/2009, PASL) i syfte att säkerställa en enhetlig praktisk tillämpning av lagen i de lokala enheter med vilka LPA har ingått ett uppdragsavtal om avbytar-service för pälsdjursuppfödare.

19.5.2025

Innehåll

1	Allmänt	3
1.1	Allmänt om tillämpningsanvisningarna	3
1.2	PASL tillämpas på FöPL-försäkrade pälsdjursuppfödare	3
1.3	ASL tillämpas fortfarande på LFÖPL-försäkrade pälsdjursuppfödare	3
1.4	Två väsentliga skillnader mellan PASL och ASL	3
2	Villkor för avbytar-service	5
2.1	Allmänt	5
2.2	Villkor som gäller pälsfarmen	5
2.3	Obligatorisk FöPL-försäkring	5
2.3.1	Huvudsakliga villkor för obligatorisk FöPL-försäkring	6
2.4	Pälsdjursuppfödningen har beskattats enligt NärSkL	7
2.5	Betydande uppgiftsandel av de dagliga skötselarbetena	7
2.6	Minst sex djurenheter	8
2.7	Pensioner som utgör hinder	9
2.8	Krav som följer av EU:s gruppundantagsförordning för jordbrukssektorn	9
3	Semester	13
3.1	Maximiantalet semesterdagar	13
3.2	Semestertidpunkten	13
3.2.1	Avbytar-service som den lokala enheten ordnar	13
3.2.2	Själv ordnad avbytar-service	14
3.3	Bestämmande av omfattningen av en semesterdag och de uppgifter som ingår i avbytar-servicen	15
3.3.1	Pälsfarmen omfattas av den avbytar-service som en lokal enhet ordnar	16
3.3.2	Pälsfarmen ordnar själv sin avbytar-service	16
4	Extraledighet	18
4.1	Maximiantalet extraledighetstimmar	18
4.2	Uppgifter som ingår i avbytar-servicen	18
4.3	Avgift som tas ut	19
4.4	Tidpunkten för extraledighetstjänster som den lokala enheten ordnar	19
4.5	Pälsdjursuppfödarens åtgärder före en extraledighetstjänst	19
5	Sätt att ordna avbytar-tjänsterna	20
5.1	Avbytar-service som den lokala enheten ordnar	20
5.1.1	Samtidig semester	20
5.1.2	Antalet helgdagar som ingår i semestern	20
5.1.3	Pälsdjursuppfödarens åtgärder före en avbytar-tjänst	21
5.1.4	Ombesörjande av säkerheten i arbetet	21
5.1.5	Rätt att vägra att ordna en avbytar-tjänst av arbetarskyddsskäl eller på grund av vägran att ta emot gårdsbesök	22
5.2	Självordnad avbytar-service	24
5.2.1	Ersättning för självordnade avbytar-tjänster	24
5.2.2	Avbytare som pälsdjursuppfödaren själv skaffat	25
5.2.3	Av vem kan avbytar-service skaffas och vem kan vara avbytare	26
6	Ansökan om avbytar-service	29
6.1	Skriftlig ansökan och ansökningstiden	29
6.2	Uppgifter som ska ges i ansökan	29
6.3	Ansökan om och betalning av ersättning för självordnad avbytar-service	30
6.4	Pälsdjursuppfödarens förpliktelser som uppdragsgivare	31

7	Förvaltningslagen och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet	32
8	Beslutsfattande	33
8.1	Beslut som ska ges med stöd av PASL	33
8.2	Beslutsfattare	34
8.3	Åtgärder innan ett beslut ges	34
8.4	Beslutets form och innehåll	34
8.5	Nytt beslut	35
8.6	Delgivning av beslut	35
9	Indrivning av avgifter och ersättningar	36
9.1	Normal indrivning	36
9.2	Återkrav av ogrundad förmån	38
9.2.1	Beslut om återkrav och tid inom vilken beslutet ska ges	38
9.2.2	Återkrav till fullt belopp	40
9.2.3	Återkrav efterges helt eller delvis	40
10	Att söka ändring	42
10.1	Begäran om omprövning	42
10.2	Besvär över LPA:s beslut	43
10.3	Besvär över Vasa förvaltningsdomstols beslut	44
10.4	Tillämpning av förvaltningslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden	44
10.5	Extraordinärt ändringssökande	44
11	Sekretess, tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande	45
11.1	Allmänt	45
11.2	Sekretessbelagda uppgifter i avbytar-service	45
11.3	Offentliga handlingar	46
12	Den lokala enhetens rätt att få uppgifter och bevarande av handlingar	47
12.1	Bevarande av handlingar	48
13	Den lokala enhetens rätt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter	49
13.1	Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till personen själv	49
13.2	Att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en part	49
13.3	Att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till utomstående	50
13.3.1	Beslut om att en handling lämnas ut	51
14	Förvaltningen och verkställigheten av avbytar-servicesystemet	53
14.1	Allmän ledning, styrning och övervakning	53
14.2	Verkställighet	53
14.2.1	Uppdragsavtal	53
14.2.2	LPA:s uppgifter	54
14.2.3	Den lokala enhetens uppgifter	55
14.3	Ersättande av kostnader	55
14.3.1	Statens ersättning för förvaltningskostnader	55
14.3.2	Statens ersättning för kostnaderna för avbytar-service	56
14.4	Avgörande av meningsskiljaktigheter som beror på uppdragsavtalet	58

1 Allmänt

1.1 Allmänt om tillämpningsanvisningarna

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) ger dessa anvisningar om tillämpningen av lagen om avbytar-service för pälsdjursuppfödare (1264/2009, PASL) i syfte att säkerställa en enhetlig praktisk tillämpning av lagen i de lokala enheter med vilka LPA har ingått ett uppdragsavtal om avbytar-service för pälsdjursuppfödare. LPA uppdaterar anvisningarna vid behov.

1.2 PASL tillämpas på FöPL-försäkrade pälsdjursuppfödare

Enligt PASL avses med pälsdjursuppfödare en person som är skyldig att för pälsdjursuppfödning teckna i lagen om pension för företagare (1272/2006, FöPL) avsedd försäkring och som har en sådan försäkring i kraft eller har lämnat in en ansökan om försäkring. Den pälsdjursuppfödning som en sådan person bedriver beskattas enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968).

1.3 ASL tillämpas fortfarande på LFÖPL-försäkrade pälsdjursuppfödare

Det bör observeras att ikraftträdandet av PASL inte ändrar ställningen för de pälsdjursuppfödare som bedriver pälsdjursuppfödning vid sidan av lag om beskattningsförfarande (1558/1995) och därför har sitt pensionsskydd ordnat enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006, LFÖPL). Lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare (1231/1996, ASL) har tillämpats och tillämpas på dem även i fortsättningen, de berörs således inte av PASL.

Dessa anvisningar gäller inte tillämpningen av ASL. Det finns en särskild avbytar-serviceguide om ASL (nedan ASL-avbytar-serviceguiden) som hittas till exempel på LPA:s webbplats www.lpa.fi.

1.4 Två väsentliga skillnader mellan PASL och ASL

PASL skiljer sig i många avseenden från ASL. I det följande redogörs kort för två grundläggande faktorer i PASL där skillnaden i jämförelse med ASL är synnerligen stor. I de efterföljande kapitlen redogörs mera i detalj för innehållet i PASL.

Avbytar-service enligt PASL ordnas inom ramen för ett reservationsanslag

Avbytar-service enligt PASL ordnas inom ramen för ett anslag som anvisas i statsbudgeten för detta ändamål (PASL 1 § 1 mom.). Det innebär att avbytar-service kan ordnas under ett kalenderår bara i den omfattning som det för ändamålet reserverade årliga anslaget i statsbudgeten möjliggör. I statsbudgeten för 2025 har för ändamålet anvisats ett två års reservationsanslag på 1,3 miljoner euro. Reservationsanslaget får inte överskridas, men den del av anslaget för 2025 som eventuellt blir kvar kan överföras att användas under det följande kalenderåret.

På grund av reservationsanslaget fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet (SHM) maximiantalet semesterdagar och extraledighetstimmar som kan ordnas per pälsdjursuppfödare under ett kalenderår. Förordningen om maxi-

kvantiteten avbytar-service utfärdas före utgången av det föregående kalenderåret då det finns uppgifter om storleken på det reservationsanslag som fastställts i statsbudgeten för det följande året. För att garantera att serviceanvändarna behandlas jämlikt är maximikvantiteten personlig och densamma för alla pälsdjursuppfödare.

Eftersom reservationsanslaget inte får överskridas har en pälsdjursuppfödare ingen absolut rätt att få en viss kvantitet avbytar-service under ett kalenderår. Om anslaget räcker till kan avbytar-service ordnas för en pälsdjursuppfödare i enlighet med den maximikvantitet som SHM har fastställt, men om anslaget tar slut mitt under året kan ordnandet av avbytar-service avbrytas enligt 39 b § i PASL. Detta bör beaktas bland annat i beslutstexterna.

Det som sägs ovan leder också till att anslagets tillräcklighet måste följas upp mycket noggrant. Uppgifter om de kostnader som ordnandet av servicen ger upphov till bör finnas tillgängliga så nära realtid det bara är möjligt.

Avbytar-servicen för lantbruksföretagare finansieras däremot genom förslagsanslag i statsbudgeten. Ett förslagsanslag får på vissa villkor överskridas.

Avbytar-service enligt PASL

Enligt PASL ordnas avbytar-service i form av avgiftsfri semester och avgiftsbelagd extraledighet. Maximikvantiteten per pälsdjursuppfödare fastställs kalenderårsvis genom förordning av SHM. Sådan vikariehjälp, subventionerad avgiftsbelagd avbytarhjälp och avbytarhjälp till fullt pris som finns i ASL finns inte i PASL. Extraledigheten innehåller dock vissa drag av både vikariehjälp och subventionerad avgiftsbelagd avbytarhjälp. Närmare om extraledighet i kapitel 4.

2 Villkor för avbytar-service

2.1 Allmänt

Syftet med PASL är att ordna avbytar-service bara för sådana pälsdjursuppfödare som bedriver yrkesmässig pälsdjursuppfödning och som är bundna av den dagliga skötseln av pälsdjuren.

För att kunna få avbytar-service måste pälsdjursuppfödaren och den pälsdjursuppfödning som han eller hon bedriver uppfylla vissa villkor i PASL. Villkoren är desamma för såväl semester som extraledighet. Villkoren behandlas i detalj i punkterna 2.2–2.7.

Alla villkor måste alltid uppfyllas vid varje enskild tidpunkt för en avbytartjänst.

2.2 Villkor som gäller pälsfarmen

Enligt 2 § 3 punkten i PASL avses med pälsfarm en ekonomiskt självständig enhet som bedriver pälsdjursuppfödning.

En pälsdjursuppfödare kan ha flera pälsfarmer. Om de bildar ett aktiebolag är det fråga om en ekonomiskt självständig enhet, dvs. en i lagen avsedd pälsfarm. Om pälsfarmerna exempelvis bildar två separata aktiebolag är det på motsvarande sätt fråga om två separata pälsfarmer.

Då avbytar-service ordnas är utgångspunkten pälsfarmsspecifik, dvs. villkoren för avbytar-service måste uppfyllas uttryckligen på den pälsfarm för vilken avbytar-service söks.

Mängden avbytar-service är dock personlig, dvs. även om en pälsdjursuppfödare har flera pälsfarmer där han eller hon uppfyller villkoren för avbytar-service, kan han eller hon inte få ett större antal semesterdagar eller extraledighetstimmar än en pälsdjursuppfödare som bara har en pälsfarm.

2.3 Obligatorisk FöPL-försäkring

För att en person ska betraktas som en pälsdjursuppfödare som avses i PASL måste personen vara skyldig att teckna en FöPL-försäkring för sin pälsdjursuppfödning. Pälsdjursuppfödaren måste ha en så kallad obligatorisk FöPL-försäkring för pälsdjursuppfödningen eller ha lämnat in en ansökan om försäkring. En frivillig FöPL-försäkring räcker inte. (PASL 2 § 2 punkten)

En företagares FöPL-försäkring täcker all företagarkerksamhet som han eller hon bedriver. Med andra ord kan företagen ha bara en enda FöPL-försäkring. Företagen har en enda FöPL-försäkring även i sådana fall där företagskerksamhet bedrivs i flera olika företags namn eller då flera olika branscher ingår i företagets företagarkerksamhet. Om en person exempelvis bedriver taxiverksamhet och pälsdjursuppfödning i sådan omfattning att han eller hon är skyldig att teckna FöPL-försäkring för vardera verksamhetens del, täcker en och samma FöPL-försäkring båda verksamheterna. För

att villkoren för avbytar-service ska uppfyllas bör personen vara skyldig att teckna en FöPL-försäkring uttryckligen för sin pälsdjursuppfödning.

Avbytar-service kan ordnas bara för en sådan pälsfarm där personen arbetar i sådan omfattning att han eller hon är skyldig att teckna en FöPL-försäkring för arbetet.

FöPL-försäkringen i kraft minst fyra månader

Det bör observeras att även om en person uppfyller den definition på pälsdjursuppfödare som finns i PASL kan avbytar-service inte beviljas förrän den obligatoriska FöPL-försäkringen har varit i kraft minst fyra månader utan avbrott. (PASL 3 § 2 mom. 1 punkten)

Detta är motiverat av den orsaken att behov av att frigöra sig från arbetet alldeles i början av verksamheten inte förekommer på samma sätt som då verksamheten redan pågått en tid.

2.3.1 Huvudsakliga villkor för obligatorisk FöPL-försäkring

Några av de huvudsakliga villkoren för FöPL-försäkring behandlas nedan i stora drag.

I åldern 18–67 år

En person kan teckna en obligatorisk FöPL-försäkring först från ingången av den kalendermånad som följer efter uppnådd 18 års ålder och FöPL-försäkringen upphör senast vid utgången av den kalendermånad då personen fyller 68 år. I analogi med det kan villkoren för avbytar-service uppfyllas tidigast från ingången av den femte månaden efter uppnådd 18 års ålder och fortgå högst till utgången av den månad då personen fyller 68 år.

Företagsform

Som FöPL-företagare betraktas:

- 1) En person som bedriver företagsverksamhet som yrkesutövare eller så att han eller hon har en enskild firma.

I sådana fall betraktas exempelvis ovan nämnda FöPL-företagares äkta make eller sambo som bor i gemensamt hushåll med företagaren i äktenskapsliknande förhållanden också som FöPL-företagare, liksom även företagarens eller makens barn som bor i samma hushåll om de arbetar i företaget utan lön.
- 2) En bolagsman i ett öppet bolag, en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag samt en sådan delägare eller bolagsman i ett annat företag eller en annan sammanslutning som är personligen ansvarig för företagets eller sammanslutningens förpliktelser och förbindelser.
- 3) En delägare som arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag och som ensam innehar över 30 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför eller tillsammans med sina familjemedlemmar innehar över 50 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför och själv äger minst en aktie.
  - a. Med familjemedlem vars ägoandel beaktas då gränsen över 50 procent beräknas, avses exempelvis deläggarens äkta make, sambo som bor i gemensamt hushåll med företagaren i äktenskapsliknande förhållanden

samt en person som är släkt med delägaren i rakt uppåt- eller nedåtstigande led och som bor med delägaren i samma hushåll. Syskon betraktas inte som familjemedlemmar fastän de skulle bo i samma hushåll. Far- och morbröder, fastrar och mostrar samt mer avlägsna släktingar betraktas här inte heller som familjemedlemmar.

- b. Ledande ställning har till exempel verkställande direktören, en styrelsemedlem, en förvaltnings- eller branschdirektör, en person som på grund av sin ställning har rätt att teckna bolagets namn samt en person som äger alla aktier. I små familjebolag anses dessutom i vissa situationer att ägarfamiljemedlemmar som arbetar i bolaget är i ledande ställning oberoende av sin formella ställning.
- c. När ägarandelen beräknas kan även ett indirekt ägande via andra företag eller sammanslutningar i vissa situationer beaktas.

Minimiarbetsinkomst

FöPL tillämpas inte på en företagare vars arbetsinkomst av företagsverksamheten bör uppskattas till ett lägre belopp än 9 208,43 euro per år, uttryckt i index för 2025. När man bedömer om gränobeloppet uppfylls eller inte, medtas all företagsverksamhet som företagaren bedriver.

2.4 Pälsdjursuppfödningen har beskattats enligt NärSkL

Pälsdjursuppfödning kan beskattas antingen enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk eller enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (NärSkL). För att PASL ska tillämpas måste pälsdjursuppfödningen beskattas enligt NärSkL eftersom de pälsdjursuppfödare vars verksamhet beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk och som har en obligatorisk LFÖPL-försäkring kan få avbytar-service med stöd av ASL.

Skattemässigt omfattar pälsdjursuppfödningen utöver det egentliga pälsdjursskötselarbetet bland annat även marknadsföring och förädling. Med hjälp av avbytar-service kan dock endast pälsdjursskötselarbetena skötas.

Beskattningen av pälsdjursuppfödningen avgör i praktiken om pälsdjursuppfödaren i pensionsförsäkringsavseende omfattas av FöPL eller LFÖPL.

2.5 Betydande uppgiftsandel av de dagliga skötselarbetena

Ett villkor för avbytar-service är att pälsdjursuppfödaren har en betydande uppgiftsandel av de dagliga göromål som hör till skötseln av pälsdjuren (PASL 3 § 1 mom.). Pälsdjursuppfödaren ska således vara bunden till de dagliga skötselarbetena med en betydande uppgiftsandel. Att pälsdjursuppfödaren dagligen är bunden till ledningen av pälsfarmen uppfyller inte villkoren för avbytar-service.

Dagliga skötselarbeten

Med dagliga skötselarbeten avses göromål som måste utföras varje dag eller åtminstone nästan varje dag, såsom utfodring och rengöring av burar. Till de dagliga arbetena räknas inte säsongbetonade uppgifter som utförs bara vid vissa tidpunkter, såsom seminering och pälsning.

Betydande uppgiftsandel En pälsdjursuppfödarens uppgiftsandel kan anses betydande om den omfattar minst hälften av de dagliga göromål som hör till skötseln av pälsdjuren på farmen. Även en mindre uppgiftsandel kan vara betydande om det går åt flera timmar till personens dagliga göromål som hör till skötseln av pälsdjuren.

I sistnämnda situation måste bedömningen av hur betydande uppgiftsandelen är basera sig på en helhetsbild av förhållandena på pälsfarmen. Vid helhetsbedömningen beaktas förutom uppgiftsandelens procent och antalet arbetstimmar även bland annat antalet personer som arbetar på farmen och pälsdjursuppfödarens möjligheter att fördela sina uppgifter på dem. En person kan ha en betydande uppgiftsandel även på den grunden att de arbeten som ingår i uppgiftsandelen är sådana att de inte kan utföras av någon annan. Vid helhetsbedömningen bör beaktas att avsikten är att rikta avbytarserVICEN till pälsdjursuppfödare för vilka skötseln av pälsdjuren är yrkesmässig verksamhet och som är bundna av de dagliga skötselarbetena.

2.6 Minst sex djurenheter

En pälsdjursuppfödare uppfyller inte villkoren för avbytarserVICEN om den pälsdjursuppfödning som bedrivs är av liten omfattning. Enligt 3 § 1 mom. i PASL måste pälsdjursuppfödningen omfatta minst sex djurenheter vid tidpunkten för avbyttartjänsten.

Enligt 2 § 4 punkten i PASL består en djurenhet av

- 30 avelsrävar eller finnsjubbar som hålls för avelsändamål, eller
- 60 andra pälsdjur som hålls för avelsändamål.

När antalet djurenheter beräknas är det avgörande att antalet djurenheter totalt är minst sex. En pälsdjursuppfödare kan uppfylla villkoren för avbytarserVICEN fastän ingen enskild djurart ger sex hela djurenheter, det räcker att det med hjälp av decimaler beräknade totala antalet djurenheter är minst sex.

I fråga om antalet djurenheter uppfylls villkoren för avbytarserVICEN till exempel på en farm där det vid tidpunkten för avbyttartjänsten finns 55 avelsrävar (1,83 djurenheter), 50 finnsjubbar som hålls för avelsändamål (1,67 djurenheter) och 150 andra pälsdjur som hålls för avelsändamål (2,5 djurenheter).

Det bör observeras att endast de djur som hålls för avelsändamål beaktas när antalet djurenheter beräknas. Antalet avelsdjur är i huvudsak detsamma fastän totalantalet pälsdjur på farmen varierar under årets gång.

Syftet med djurenhetsdefinitionen är att beskriva den arbetsmängd som de olika djurarterna ger upphov till och på så sätt göra uppfödare av olika typer av pälsdjur likställda. Det har uppskattats att en avelsräv eller finnsjubb per djur och dag orsakar en ungefär dubbelt så stor arbetsmängd som andra pälsdjur.

Beskattning enligt NärSkL För att pälsdjuren ska kunna beaktas vid beräkningen av antalet djurenheter enligt PASL måste inkomsterna av dem beskattas enligt lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.

2.7 Pensioner som utgör hinder

Enligt 3 § 2 mom. 2 punkten i PASL kan en pälsdjursuppfödare inte få avbytar-service under den tid han eller hon får full invalidpension som beviljats tills vidare enligt en lag som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006), rehabiliteringsstöd som motsvarar full invalidpension eller arbetslivspension.

Eftersom en person vid tidpunkten för en avbyttjänst ska kunna veta om villkoren för avbytar-service uppfylls har bestämmelsen skrivits så att eventuella pensioner som senare beviljas retroaktivt för samma tid inte orsakar återkrav av kostnaderna.

Med invalidpensioner, rehabiliteringsstöd och arbetslivspensioner som utgöt hinder för avbytar-service avses bara pensioner som beviljats enligt de finländska arbetspensionslagarna, till exempel lagen om pension för arbetstagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) samt de lagar som upphävts vid införandet av dessa lagar, alltså inte de pensioner som FPA betalar.

En person kan ha en obligatorisk FöPL-försäkring i kraft fastän han eller hon får full invalidpension, rehabiliteringsstöd som motsvarar full invalidpension eller arbetslivspension. Medan personen får sådan pension kan emellertid avbytar-service inte ordnas. Genom de nämnda pensionssystemen får personen ersättning för en långvarig eller varaktig nedsättning av inkomsterna, och därför är det inte ändamålsenligt att samtidigt ge avbytar-service som hänför sig till personens förvärvsverksamhet.

Andra än de nämnda pensionsslagen har ingen självständig inverkan på avbytar-service. Det bör dock observeras att en person som får ålderspension (eller tidigare förtida ålderspension) enligt arbetspensionslagarna inte kan ha en obligatorisk FöPL-försäkring, med det undantag som nämns i det kursiverade stycket nedan, och uppfyller därför inte villkoren för avbytar-service. En ålderspensionstagare kan ha en frivillig FöPL-försäkring, men en frivillig FöPL-försäkring uppfyller inte villkoren för avbytar-service. Om en person endast får ålderspension som Folkpensionsanstalten beviljat är det möjligt att han eller hon fortfarande har en obligatorisk FöPL-försäkring i kraft.

Undantag: Om en företagare fick annan ålderspension än FöPL-ålderspension 31.12.2024 och vid denna tidpunkt hade en gällande obligatorisk FöPL-försäkring som baserade sig på företagsverksamhet som han hade parallellt med ålderspensionen, fortgår försäkringen som en obligatorisk försäkring ända tills företagaren själv vill avsluta den eller når den övre gränsen för skyldigheten att ta ut försäkring.

Däremot betraktas partiell ålderspension inte som en i arbetspensionslagarna avsedd ålderspension och arbetet vid sidan om partiell förtida pension ska försäkras normalt. Sålunda hindrar partiell förtida ålderspension i sig inte möjligheten att få avbyttjänster.

2.8 Krav som följer av EU:s gruppundantagsförordning för jordbrukssektorn

Det har ansetts att stöd som beviljas enligt systemet för avbytar-service är sådant statligt stöd som avses i EU-lagstiftningen. Det är möjligt att bevilja statligt stöd utan förhandsanmälan till EU-kommissionen och utan kommissionens godkännande, om

stödet uppfyller kraven i kommissionens förordning (EU) nr 2472/2022 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn). Kommissionen övervakar i efterskott att kraven i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn har iakttagits.

Enligt 1 § 3 mom. i PASL iakttas vid verkställigheten av lagen dessutom gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn. Den största delen av kraven i gruppundantagsförordningen framgår direkt av PASL, såsom att stöd kan beviljas bara mikroföretag samt små och medelstora företag och att stöd inte kan beviljas ett företag i svårigheter eller ett företag som är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav till följd av ett kommissionsbeslut.

Små och medelstora företag

Pälsdjursuppfödarens pälsfarm som beviljas avbytar-service måste vara ett sådant mikroföretag eller litet eller medelstort företag som avses i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn.

Enligt gruppundantagsförordningen avses med detta ett företag som har mindre än 250 anställda och vars årsomsättning är högst 50 miljoner euro eller vars balansomslutning är högst 43 miljoner euro.

Eftersom i praktiken alla pälsfarmer i Finland motsvarar definitionen behöver man inte fråga särskilt om storleken på företaget.

Inte ett företag i svårigheter

Pälsdjursuppfödarens pälsfarm som beviljas avbytar-service får inte vara ett företag i svårigheter på det sätt som avses i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn.

I artikel 2.18 i Kommissionens förordning (EU) Nr 651/2014 avses med "företag i svårigheter" företag för vilka minst en av följande omständigheter råder (enbart det att betalningar är föremål för utsökning uppfyller inte kriteriet på ett företag i svårigheter):

a) I fallet med aktiebolag (utom mikroföretag och små och medelstora företag som funnits i mindre än tre år), om över hälften av det tecknade aktiekapitalet har försvunnit på grund av ackumulerade förluster. Detta är fallet om avdrag för ackumulerade förluster från reserver (och alla andra element som vanligtvis betraktas som en del av företagets egna medel) leder till ett negativt sammanlagt belopp som överstiger hälften av det tecknade aktiekapitalet. Vid tillämpningen av denna bestämmelse avses med "aktiebolag" särskilt de typer av företag som anges i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU, och "aktiekapital" omfattar om så är relevant eventuell överkurs.

Denna punkt gäller i praktiken aktiebolag som har funnits i minst tre år och har förlorat mer än hälften av det tecknade aktiekapitalet på grund av ackumulerade förluster.

b) I fallet med ett företag där åtminstone några ägare har obegränsat ansvar för företagets skuld (utom mikroföretag och små och medelstora företag som funnits i mindre än tre år), om över hälften av det bokförda egna kapitalet har försvunnit på grund av ackumulerade förluster. Vid tillämpningen av denna bestämmelse avses med "ett företag där åtminstone några ägare har obegränsat ansvar för företagets skuld" särskilt de typer av företag som anges i bilaga II till direktiv 2013/34/EU.

Denna punkt gäller i praktiken öppna bolag, kommanditbolag och firmor som har funnits i minst tre år och har förlorat mer än hälften av sina bokslutsenliga tillgångar på grund av ackumulerade förluster.

Denna punkt tillämpas inte på enskilda näringsidkare och lantbrukssammanslutningar. På dem tillämpas endast punkt c vid bedömningen av definitionen på företag i svårigheter.

c) Om företaget är föremål för ett kollektivt insolvensförfarande (konkurs, företagsanering, privatpersons skuldsanering) eller uppfyller kriterierna i nationell lagstiftning för att försättas i kollektiv insolvens på sina fordringsägares begäran (villkoren för konkurs, företagssanering eller privatpersons skuldsanering uppfylls på fordringsägarnas begäran).

Eftersom ett företagssaneringsförfarande i Finland upphör i och med att ett saneringsprogram fastställs, utgår man från att ett företag som är föremål för ett saneringsprogram inte är ett företag i svårigheter, förutsatt att det inte uppfyller andra kriterier på företag i svårigheter. Ett fastställt saneringsprogram är alltså inte hinder för att få avbytar-service.

Vid skuldsanering för en privatperson anses ett betalningsprogram som fastställts för gäldenären inte vara hinder för att få avbytar-service, förutsatt att kriteriet för ett företag i svårigheter enligt punkt d inte uppfylls.

Med ordalydelsen "eller uppfyller kriterierna i nationell lagstiftning för att försättas i kollektiv insolvens på sina fordringsägares begäran" avses i praktiken att företaget skulle kunna försättas i konkurs eller inleda företagssanering. Närmare bestämmelser om dessa förutsättningar finns i 2 kap. i konkurslagen och i 6 § i lagen om företagssanering. En konkurs- eller saneringsansökan som anhängiggjorts anses vara tecken på företagets betalningsoförmåga.

Om det är fråga om en enskild näringsidkare, en lantbrukssammanslutning eller ett mikroföretag eller litet eller medelstort företag som verkat i mindre än tre år, tillämpas vid bedömningen endast punkt c.

På mikroföretag och små och medelstora företag som verkat i mer än tre år tillämpas punkterna a–d.

d) Om företaget har fått undsättningsstöd och ännu inte har betalat tillbaka lånet eller avslutat garantin, eller har fått omstruktureringsstöd och fortfarande omfattas av en omstruktureringsplan.

Inte oreglerat återbetalningskrav som bygger på ett kommissionsbeslut

Avbytarservice kan inte beviljas om det genom ett beslut av EU-kommissionen har bestämts att pälsdjursuppfödarens pälsfarm har fått stöd som är olagligt och oförenligt med den inre marknaden. Om ett återbetalningskrav har utfärdats till följd av ett sådant kommissionsbeslut kan avbytarservice beviljas först då den fordran som återbetalningskravet avser är betald.

Det är skäl att observera att med återbetalningskrav uttryckligen avses ett återbetalningskrav som bygger på ett kommissionsbeslut och inte till exempel ett rent nationellt beslut om återkrav av investeringsstöd.

3 Semester

3.1 Maximiantalet semesterdagar

För en pälsdjursuppfödare som uppfyller villkoren för avbytar-service ordnas semester i form av hela dagar. Eftersom avbytar-service kan ordnas bara i den omfattning som det årliga reservationsanslag som anvisas i statsbudgeten medger, är det inte möjligt att bestämma att en pälsdjursuppfödare har ovillkorlig rätt till ett visst antal semesterdagar per kalenderår. Av den orsaken föreskrivs i 4 § 1 mom. i PASL att maximiantalet semesterdagar per pälsdjursuppfödare som kan ordnas under ett kalenderår fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet (SHM) före utgången av det föregående kalenderåret. Maximiantalet semesterdagar kan därför variera från år till år.

Enligt 13 § i PASL ska ansökan om avbytar-service göras skriftligen per pälsfarm före utgången av oktober det kalenderår som föregår det år under vilket avbytar-servicen tas emot. Efter fristen ska den lokala enheten meddela LPA antalet pälsdjursuppfödare som ansökt om avbytar-service för det följande kalenderåret. Efter det LPA fått dessa uppgifter från alla lokala enheter och då man dessutom känner till storleken på det reservationsanslag som fastställts i statsbudgeten för det följande året har SHM all information som behövs för att kunna utfärda en förordning.

Maximiantalet semesterdagar per pälsdjursuppfödare är 18 dagar under 2025 (SHM:s förordning om maximikvantiteten avbytar-service som kan ordnas för pälsdjursuppfödare under 2025, 821/2024).

I samband med maximiantalet semesterdagar ska observeras att en pälsdjursuppfödare under ett kalenderår får använda avbytar-service under högst 90 dagar (PASL 4 § 2 mom.). I antalet dagar beaktas varje dag då avbytar-service getts, både semester och extraledighet.

3.2 Semestertidpunkten

I ansökan om avbytar-service ska uppges om pälsfarmen själv ordnar sin avbytar-service eller om den lokala enhetens service anlitas. Valet görs pälsfarmsvis, dvs. alla pälsdjursuppfödare som uppfyller villkoren för avbytar-service på farmen måste höra till samma system. (PASL 13 § 2 mom.)

3.2.1 Avbytar-service som den lokala enheten ordnar

Om pälsdjursuppfödarna på farmen anlitar de avbytar-tjänster som den lokala enheten ordnar ska de ta ut sin semester samtidigt och i semestern får ingå högst två söndagar eller andra motsvarande helgdagar (se närmare punkt 5.1.2). Enligt 16 § 1 mom. i PASL ska pälsdjursuppfödarna pälsfarmsvis lämna ett skriftligt förslag om tidpunkterna för semestern enligt enheterna på pälsfarmen till den lokala enheten i ett så tidigt skede som möjligt, dock senast två månader, före den planerade semester-tidpunkten. Förslaget kan lämnas antingen skriftligt eller muntligt.

Om den lokala enheten inte kan ordna avbyttjänsten vid den tidpunkt pälsdjursuppfödaren har föreslagit ska enheten ge honom eller henne möjlighet att föreslå en ny tidpunkt. Även i fall att den lokala enheten reserverar pälsuppfödaren möjlighet att föreslå en ny tidpunkt kan pälsuppfödaren muntligt eller skriftligt lämna sitt förslag på nya tidpunkter. Tanken är att pälsdjursuppfödarna och den lokala enheten i samförstånd kommer överens om den nya tidpunkten eftersom en avbyttjänst inte kan genomföras utan vardera partens godkännande. Formellt är det emellertid den lokala enheten som slutligen beslutar om tidpunkten för avbyttjänsten. Den lokala enheten ska bekräfta tidpunkten för avbyttjänsten och underrätta pälsdjursuppfödarna om tidpunkten i ett så tidigt skede som möjligt, dock senast en månad innan semestern börjar, om inte pälsdjursuppfödarna har samtyckt till att få besked senare.

Om en semester på grund av pälsdjursuppfödarens sjukdom eller annan godtagbar orsak (exempelvis på grund av att avbytaren insjuknat) inte kunnat hållas vid den fastställda tidpunkten kan semestern helt eller delvis framskjutas till en senare tidpunkt under samma år.

Om det beror på den lokala enheten att semestern inhiberats ska enheten på eget initiativ bereda pälsdjursuppfödaren möjlighet att föreslå en ny tidpunkt. Innan man överväger att flytta en fastställd semestertidpunkt bör andra möjligheter utredas, till exempel att anställa en tillfällig avbytare. Utgångspunkten är att en pälsdjursuppfödare bör kunna lita på att få de avbyttjänster som han eller hon fått besked om.

En semester kan även framskjutas att hållas före utgången av april året därpå om det finns medel kvar av anslaget för det föregående året. En framställan om överföring av semester ska lämnas in skriftligen till den lokala enheten före utgången av det år under vilket semestern inte kunde hållas. Framställan ska göras skriftligen så att eventuella senare oklarheter undviks.

Det är skäl att komma ihåg att pälsdjursuppfödaren ska uppfylla villkoren för avbyttarservice även vid den tidpunkt då den överförda semestern hålls. Om en överförd semester helt eller delvis ännu inte har hållits i början av maj året därpå, har den slutgiltigt gått förlorad. En sådan outtagen semester kan inte längre överföras till en senare tidpunkt.

3.2.2 Själv ordnad avbyttarservice

Alla pälsfarmer ska ansöka om avbyttarservice hos den lokala enhet inom vars verksamhetsområde pälsdjursuppfödningen i huvudsak bedrivs (se punkterna 6.1 och 6.2 om ansökan). Om pälsdjursuppfödarna på farmen i sin ansökan uppgett att de själva ordnar sina avbyttjänster har de ingen skyldighet att hålla semester samtidigt, utan var och en kan hålla semester när han eller hon så vill. Antalet helgdagar som får ingå i semestern har inte heller begränsats. Uppgifter om tidpunkten för en semester förmedlas till den lokala enheten i det skede pälsdjursuppfödaren ansöker hos enheten om ersättning för själv ordnad avbyttarservice (punkt 6.3).

Enligt 22 § 2 mom. i PASL kan den lokala enheten på begäran ordna avbyttarservice även för en pälsdjursuppfödare som anmält att han eller hon själv ordnar sina avbyttjänster. I praktiken kan detta komma i fråga bara om det inte försvårar ordnandet av avbyttarservice för de pälsdjursuppfödare som har anmält att de anlitar

den lokala enhetens service. I sådana situationer är det i sista hand den lokala enheten som i egenskap av organisatör bestämmer tidpunkten för avbyttjänsten.

Eftersom en pälsdjursuppfödare som själv ordnar sina avbyttjänster kan ta ut sin semester när han eller hon så önskar och även fritt kan ändra tidpunkten för den, är det inte möjligt att överföra semesterdagar till det följande året.

3.3 Bestämmande av omfattningen av en semesterdag och de uppgifter som ingår i avbytarservicen

Enligt 14 § i PASL ska då avbytarservice söks i ansökan uppges alla personer som stadigvarande arbetar på pälsfarmen och deras genomsnittliga uppgiftsandelar av de göromål som hör till den dagliga skötseln av pälsdjuren på farmen. Uppgiftsandelarna anges i procent. Den lokala enheten bestämmer pälsdjursuppfödarens uppgiftsandel i enlighet med vad som meddelats, om den anförda uppgiftsandelen inte står i uppenbar strid med de faktiska omständigheterna. Efter att uppgiftsandelarna har bestämts kan de bara på synnerligen vägande skäl ändras under det pågående semesteråret, exempelvis om antalet personer som arbetar på farmen ändras och detta medför en betydande förändring i uppgiftsandelarna.

Som en ändring av antalet pälsproducenter anses en situation där en ny, obligatoriskt FÖPL-försäkrad person börjar sköta pälsdjuren eller då en FÖPL-försäkringen för en pälsproducent som deltagit i skötseln upphör till följd av att företagsverksamheten upphör eller på grund av att personen flyttar från farmen. Ändringar i ägarförhållandena är vid behov en grund för justering av uppgiftsandelarna.

Uppgiftsandelarna som fastställs i semesterbeslutet kan bedömas på nytt om det anställs en arbetstagare på gården eller om arbetstagarens anställningsförhållande upphör. På grund av en kortvarig förändring kan uppgiftsandelarna inte ändras till exempel när det anställs en ny arbetstagare i stället för en som sagt upp sig.

Det är möjligt att ändra fastställda uppgiftsandelar under semesteråret, även om företaget utvidgar eller minskar sin pälsproduktion avsevärt under semesteråret så att den totala arbetstiden på farmen ändras betydligt. Om förändringarna inverkar antalet personer som deltar i skötseln kan uppgiftsandelarna ändras mitt under året så att de motsvarar personens faktiska medverkan i skötseln av pälsdjuren.

Uppgiftsandelarna kan ändras om företagaren avslutar arbetet med skötseln av pälsdjuren på grund av permanent lönearbete på heltid.

Om en pälsproducent avslutar sitt lönearbete utanför farmen är det inte en grund för ändring av uppgiftsandelarna såvida det handlar om en utvidgning av företaget eller om att den totala arbetstiden stiger till följd av att antalet djur ökar.

Att pälsproducenten går på ålderspension kan inte anses vara ett i förordningen avsett särskilt skäl. Ett undantag är om pensionen till följd av ansökan om invalidpension beviljas som ålderspension på grund av sökandes ålder. Då kan ålderspensionen jämföras med övergång till en i förordningen avsedd invalidpension som beviljas tills vidare.

Bestämmelser om de uppgifter som ingår i avbytarservicen finns i 5 § i PASL. Vid en semesteravbyttjänst utförs de arbeten som hör till den dagliga skötseln av

pälsdjuren på farmen till den del de hör till den semesterande pälsdjursuppfödarens uppgifter. Vid en semesteravbyttjänst sköts således bara de regelbundna dagliga skötselarbeten som ingår i den semesterande pälsdjursuppfödarens uppgiftsandel. Med dagliga skötselarbeten avses göromål som måste utföras varje dag eller åtminstone nästan varje dag, såsom utfodring och rengöring av burar. Till arbetena räknas inte säsongbetonade uppgifter som utförs bara vid vissa tidpunkter, såsom seminering och pälkning. Med andra ord, om semester av någon orsak hålls under bråda tider ska avbytaren likväl bara utföra de dagliga arbetena. Pälsdjursuppfödaren bör alltså själv se till att de säsongbetonade uppgifter som ska utföras under den tiden blir skötta på något annat sätt.

Sådana övervakningsbesök och beredskap som avses i 8 c § i ASL har inte tagits med i det här systemet eftersom man ansett att det inte finns behov av övervakningsbesök och beredskap på pälsfarmerna på samma sätt som i samband med avbyttjänster inom lantbruket. Vid behov kan man dock försöka ordna övervakningsbesök med hjälp av extraledighet.

3.3.1 Pälsfarmen omfattas av den avbyttarservice som en lokal enhet ordnar

De pälsdjursuppfödare som arbetar på samma pälsfarm måste ta ut sin semester samtidigt om de anlitar den avbyttarservice som den lokala enheten ordnar. Omfattningen av en semesterdag motsvarar då deras sammanräknade uppgiftsandelar av den totala arbetstid som går åt till den dagliga skötseln av pälsdjuren. När omfattningen av en semesterdag bestäms beaktas inte de personers andelar som arbetar stadigvarande på farmen men inte har rätt till avbyttarservice.

Exempel 3–1: På pälsfarmen arbetar stadigvarande två pälsdjursuppfödare som uppfyller villkoren för avbyttarservice. Utöver dem arbetar också två andra personer stadigvarande på farmen, men de uppfyller inte villkoren för avbyttarservice. Den sammanlagda uppgiftsandelen för de pälsdjursuppfödare som omfattas av avbyttarservicen är 70 % av den totala arbetstid som går åt till de arbeten som hör till den dagliga skötseln av pälsdjuren. Den totala arbetstiden är 12 h 30 min. Omfattningen av en semesterdag är då 70 % av denna arbetstid, dvs. 8 h 45 min.

3.3.2 Pälsfarmen ordnar själv sin avbyttarservice

Alla pälsfarmer, även de som själva ordnar sina avbyttartjänster, ska i sin ansökan om avbyttarservice uppge alla personer som stadigvarande arbetar på pälsfarmen och deras genomsnittliga uppgiftsandelar i procent av de göromål som hör till den dagliga skötseln av pälsdjuren på farmen. Även då farmen själv ordnar sina avbyttartjänster ska under en semesteravbyttjänst endast de arbeten utföras som hör till den dagliga skötseln av pälsdjuren på farmen till den del de hör till den semesterande pälsdjursuppfödarens uppgifter. Med andra ord blir tillfälliga, säsongbetonade uppgifter utanför avbyttartjänsten.

Vid själv ordnade avbyttartjänster aktualiseras frågan om semesterdagens omfattning när pälsdjursuppfödaren ansöker hos den lokala enheten om ersättning för den själv ordnade avbyttartjänsten (punkt 5.2.1). Maximiantalet timmar som kan ersättas per semesterdag för pälsdjursuppfödaren bestäms enligt antalet djurenheter på pälsfarmen vid tidpunkten för avbyttartjänsten. Djurenheterna omvandlas till timmar i enlighet med formeln i 7 § 1 mom. i PASL (se närmare punkt 5.2.1, underpunkten

”Maximiantal timmar som kan ersättas”). Då får man det totala timantalet för pälsfarmen. Omfattningen av pälsdjursuppfödarens semesterdag är lika med det timantal som motsvarar hans eller hennes uppgiftsandel av det med hjälp av formeln uträknade totalantalet timmar, dock högst 8 timmar per semesterdag. Av särskilda skäl kan avvikelser göras från maximiantalet timmar per pälsdjursuppfödare. Sådant särskilt skäl kan exempelvis vara att djuren insjuknat.

Exempel 3–2: På pälsfarmen arbetar stadigvarande två pälsdjursuppfödare som uppfyller villkoren för avbytar-service. Utöver dem arbetar också två andra personer stadigvarande på farmen, men de uppfyller inte villkoren för avbytar-service. Den personliga uppgiftsandelen för vardera pälsdjursuppfödaren som uppfyller villkoren för avbytar-service är 40 % av den totala arbetstid som går åt till de arbeten som hör till den dagliga skötseln av pälsdjuren. Vid tidpunkten för avbytar-tjänsten har pälsfarmen 300 avelsrävar, vilka ger 10 djurenheter, samt 240 minkar som hålls för avelsändamål, vilka ger 4 djurenheter. Totalantalet djurenheter är 14 och enligt formeln ger de en totalarbetstid på 9,5 timmar. Omfattningen av en personlig semesterdag för de två pälsdjursuppfödare som uppfyller villkoren för avbytar-service är således 40 % av denna totala arbetstid, dvs. exakt 3 timmar 48 minuter.

4 Extraledighet

4.1 Maximiantalet extraledighetstimmar

Avbytar-service ordnas för pälsdjursuppfödare i form av avgiftsfri semester och avgiftsbelagd extraledighet. Maximiantalet extraledighetstimmar som kan ordnas per pälsdjursuppfödare under ett kalenderår fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet (SHM) före utgången av det föregående kalenderåret. En pälsdjursuppfödare har dock ingen subjektiv rätt att få det fastställda maximiantalet, om det reservationsanslag som anvisats för avbytar-service för pälsdjursuppfödare tar slut mitt under året eller om EU:s lagstiftning kräver att ordnandet av avbytar-service avbryts. Under det pågående kalenderåret följer de lokala enheterna och LPA med hur mycket pengar som redan gått åt. Eftersom reservationsanslaget inte kan överskridas bestäms det i 39 b § i PASL om avbrytande av ordnandet av avbytar-service.

Maximikvantiteten extraledighet fastställs i timmar. Det fastställda timantalet är den mängd som en enskild pälsdjursuppfödare högst kan ta ut i form av extraledighet under kalenderåret. Om det finns flera pälsdjursuppfödare på farmen kan var och en ta ut extraledighet inom ramen för högst det fastställda maximiantalet timmar.

Extraledighetstimmar kan tas ut en timme åt gången eller flera timmar i följd. Utifrån behovet och antalet disponibla timmar kan extraledighetstimmar också tas ut i hela dagar.

På samma sätt som i fråga om semesterdagar bör det även i anslutning till maximiantalet extraledighetstimmar beaktas att en pälsdjursuppfödare får använda avbytar-service i högst 90 dagar under ett kalenderår (PASL 4 § 2 mom.). I antalet dagar medräknas varje dag då avbytar-service har getts, både semester och extraledighet.

Maximikvantiteten extraledighet år 2025 är 120 timmar per pälsdjursuppfödare (SHM:s förordning om maximikvantiteten avbytar-service som kan ordnas för pälsdjursuppfödare under 2025).

4.2 Uppgifter som ingår i avbytar-service

Pälsdjursuppfödaren kan använda extraledighetstimmar för de arbeten som hör till skötseln av pälsdjuren på farmen och som vid tidpunkten för avbyttjänsten hör till hans eller hennes uppgifter (5 § 2 mom. i PASL). Extraledighetstimmar ska alltså användas för skötseln av pälsdjuren och inte för andra arbeten på farmen.

Det är möjligt att använda extraledigheten för skötseln av pälsdjuren oberoende av om det är fråga om dagliga eller säsongbetonade uppgifter, det viktiga är att arbetena i fråga just då hör till ifrågavarande pälsdjursuppfödarens uppgifter.

När det gäller extraledighet för en pälsdjursuppfödare som omfattas av den lokala enhetens service avtalar pälsdjursuppfödaren och den lokala enheten på förhand, dvs. före tidpunkten för avbyttjänsten, om vilka arbeten som hör till avbyttjänstens uppgifter och hur många timmar som går åt till dem. När det gäller dem som själva ordnar sina avbyttjänster avtalar pälsdjursuppfödaren om detta direkt med den serviceproducent som anlitas.

4.3 Avgift som tas ut

En avgift på 7,92 euro per timme (år 2025) tas ut av en pälsdjursuppfödare som använder extraledighet (PASL 6 §). Avgiften justeras årligen med den i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare avsedda lönekoeficienten (PASL 39 §).

Exempel 4–1: En pälsdjursuppfödare har under 2025 betalat 20 euro i timmen (timpris utan mervärdesskatt) i arbetsersättning till en serviceproducent som han eller hon själv ordnat. Det är fråga om extraledighet. År 2025 är avgiften för extraledighet 7,92 euro i timmen och ersättningen för själv ordnad avbytar-service är 27,42 euro i timmen, dock högst det pris som pälsdjursuppfödaren och serviceproducenten avtalat. Den lokala enheten betalar 20 euro i timmen till serviceproducenten i ersättning för tjänsterna och tar ut 7,92 euro i timmen av pälsdjursuppfödaren.

Lagstiftarens avsikt har varit att extraledigheten används på motsvarande sätt som vikariehjälp och subventionerad avgiftsbelagd avbytarhjälp i lantbruksavbytarssystemet. Därför har strävan från första början varit att ställa nivån på avgiften för extraledighet i relation till lantbruksföretagarnas avgifter så att den placerar sig mellan den genomsnittliga vikariehjälpavgiften och den timavgift som tas ut för subventionerad avgiftsbelagd avbytarhjälp. Avgiften för extraledighet är ungefär hälften av den sistnämnda avgiften.

4.4 Tidpunkten för extraledighetstjänster som den lokala enheten ordnar

Enligt 16 § 1 mom. i PASL ska en pälsdjursuppfödare som anlitar den avbytar-service som en lokal enhet ordnar i ett så tidigt skede som möjligt ge den lokala enheten ett förslag till tidpunkt för extraledigheten. Det har inte fastställts en precisare tidsfrist för förslaget än så eftersom pälsuppfödaren inte känner till behovet av extra ledighet till exempel vid sjukdomsfall. Men även i sådana fall ska pälsdjursuppfödaren lämna ett förslag till tidpunkt för extraledighetstjänsten så tidigt som möjligt. Förslaget kan lämnas antingen skriftligen eller muntligen.

4.5 Pälsdjursuppfödarens åtgärder före en extraledighetstjänst

I 12 § 1 mom. i PASL nämns de åtgärder som pälsdjursuppfödaren ska vidta före sin semester om han eller hon anlitar den avbytar-service som den lokala enheten ordnar (se punkt 5.1.3 om åtgärdernas innehåll). Enligt 12 § 2 mom. i PASL gäller dessa åtgärder i mån av möjlighet även extraledighet. I fråga om extraledighet har åtgärderna inte gjorts obligatoriska eftersom det är tänkt att extraledighet kan användas bland annat vid sjukdomsfall, och då man med beaktande av omständigheterna inte alltid kräva att pälsdjursuppfödaren vidtar åtgärder på förhand. Men även i sådana situationer är det skäl att se till att arbetarskyddskraven uppfylls. I egenskap av arbetsgivare är den lokala enheten ansvarig för avbytarernas arbetarskydd.

5 Sätt att ordna avbyttjänsterna

Enligt 1 § 2 mom. i PASL ordnas avbyttarservice enligt pälsdjursuppfödarens val genom att antingen anvisa uppfödaren en avbyttare eller betala ersättning till serviceproducenten för kostnaderna för de avbyttjänster som uppfödaren själv skaffat. I ansökan om avbyttarservice ska alltid uppges om farmen själv ordnar sina avbyttjänster eller om den lokala enhetens service anlitas. Valet sker per pälsfarm, dvs. alla som uppfyller villkoren för avbyttarservice på farmen ska höra till samma system.

Fastän pälsdjursuppfödaren har anmält att farmen själv ordnar sina avbyttjänster kan den lokala enheten på begäran ordna avbyttarservice (22 § 2 mom. i PASL). I praktiken kommer detta i fråga bara om det inte försvårar ordnandet av avbyttarservice för de pälsdjursuppfödare som har anmält att de anlitar den lokala enhetens service.

Eftersom avbyttarservice söks för ett år åt gången anmäler också farmerna varje år på vilket sätt de tänkt ordna sina avbyttjänster. Övergången från det ena systemet till det andra sker alltid i början av året och sker därför enklare än i lantbruksföretagarnas system.

5.1 Avbyttarservice som den lokala enheten ordnar

En pälsdjursuppfödare som hör till den avbyttarservice som den lokala enheten ordnar har ingen rätt att själv välja avbyttare. Semesterarrangemangen för de pälsdjursuppfödare som anlitar den lokala enhetens service är också förenade med vissa begränsningar i syfte att underlätta för den lokala enheten att genomföra avbyttjänsterna ekonomiskt och effektivt. På så sätt ökar också möjligheterna att få det disponibla anslaget att räcka till och att fördela tjänsterna jämnt mellan pälsdjursuppfödarna. Bestämmelser om dessa begränsningar finns i 2 kap. 10, 11 och 12 § i PASL.

5.1.1 Samtidig semester

Enligt 10 § i PASL ska de företagare som arbetar på samma farm ta ut sin semester samtidigt om de anlitar den avbyttarservice som den lokala enheten ordnar. Den samtidiga semestern är inte bunden till antalet djurenheter, utan det enda kriteriet är att den lokala enhetens service anlitas.

Om semestern tas ut samtidigt är det lättare för den lokala enheten att ordna avbytarnas arbetstider effektivt. I bästa fall kan avbyttaren arbeta på samma farm hela sin arbetsdag. En samtidig semester insparar också bland annat resekostnader.

5.1.2 Antalet helgdagar som ingår i semestern

Enligt 11 § i PASL får i en semester som den lokala enheten ordnar ingå högst två söndagar eller andra sådana helgdagar för vilka ersättning för söndagsarbete eller motsvarande ersättning kan betalas enligt det kollektivavtal som binder den lokala enheten.

Avsikten är att begränsa den lokala enhetens kostnader som uppstår på grund av de ersättningar för söndagsarbete eller motsvarande ersättningar som ska betalas till avbyterna. Begränsningen tillämpas oberoende av vad den lokala enheten i enskilda fall betalar till avbytern och gäller då på ett jämligt sätt alla pälsdjursuppfödare som anlitar den avbytar-service som en lokal enhet ordnar.

Maximiantalet semesterdagar fastställs alltid särskilt för varje kalenderår (punkt 3.1). Maximiantalet helgdagar är dock alltid detsamma.

Även i en lantbruksföretagares semester har antalet helgdagar begränsats.

5.1.3 Pälsdjursuppfödarens åtgärder före en avbyttjänst

En pälsdjursuppfödare som anlitar den avbytar-service som den lokala enheten ordnar ska enligt 12 § 1 mom. i PASL före sin semester vid behov vägleda avbytern i skötseln av de göromål som hör till avbyttjänsten och ge anvisningar om särskilda frågor som gäller behandlingen av pälsdjuren. Till vägledningen hör inte bara djurskötseln utan också anvisningar om hur nödvändiga maskiner och anläggningar används.

Pälsdjursuppfödaren ska också se till att pälsfarmen uppfyller arbetarskyddskraven. Det innebär bland annat att säkerställa att maskinerna och anläggningarna på farmen är i funktionsdugligt skick och uppfyller kraven på säkerhet.

Pälsdjursuppfödaren ska även skaffa de konsumtionsförnödenheter som pälsfarmens normala förbrukning förutsätter för semestertiden. De förnödenheter som bör skaffas är djurens mat och det foder som behövs vid tillverkningen av den. Pälsdjursuppfödaren måste också meddela var avbytern kan nå pälsdjursuppfödaren eller en företrädare för honom eller henne under semestertiden.

Enligt 2 mom. i paragrafen tillämpas de skyldigheter som gäller semesteravbyttjänster i mån av möjlighet även på extraledighet. Skyldigheten är inte ovillkorlig i fråga om extraledighet eftersom det är tänkt att extraledighet används bland annat i sjukdomsfall. I ett akut sjukdomsfall kan pälsdjursuppfödaren inte nödvändigtvis alltid utföra alla de skyldigheter som nämns i 1 mom. Även i sådana situationer är det dock skäl att säkerställa att arbetarskyddskraven uppfylls. I egenskap av arbetsgivare är den lokala enheten ansvarig för avbyternas arbetarskydd.

Pälsdjursuppfödarens åtgärder före en avbyttjänst är desamma som förutsätts av en lantbruksföretagare innan en semester börjar.

5.1.4 Ombesörjande av säkerheten i arbetet

Utöver vad som konstateras i punkterna 4.5 och 5.1.3 om pälsuppfödarens skyldighet att innan avbyttjänsten inleds se till att förhållandena på pälsfarmen uppfyller de krav på arbetssäkerhet som ställs, ska pälsuppfödaren även under tiden för avbyttarservicen se till att förhållandena på pälsfarmen uppfyller de krav som säkerheten i arbetet ställer i fråga om avbyttarbete. Pälsuppfödaren och den lokala enheten

ska dessutom samarbeta för att garantera säkerheten i arbetet under tiden för avbytararbetet (12 a § 1 och 2 mom. PASL).

Med förhållandena på pälsfarmen avses i det här sammanhanget fysiska och psykiska arbetsförhållanden, arbetssätt och maskiner och anordningar liksom arbetsmetoder som används i avbytararbetet. Omsorgsplikten gäller förhållandena på pälsfarmen till den del som de har betydelse för arbetena som avbytarna utför.

5.1.5 Rätt att vägra att ordna en avbytar-tjänst av arbetarskyddsskäl eller på grund av vägran att ta emot gårdsbesök

När en lokal enhet ordnar avbytar-service ansvarar den lokala enheten för ordnande av lagenliga tjänster för pälsproducenter som uppfyller förutsättningarna. Om den lokala enheten därutöver dessutom anlitar avbytare i dess tjänst för ordnande av avbytar-service utövar den, som avbytarens arbetsgivare, arbetsgivarens allmänna direktionsrätt och är även skyldig att se till säkerheten i arbetet för avbytare så som bestäms i arbetarskyddslagen (738/2002). När den lokala enheten köper in avbytar-service har den avbytares arbetsgivare vars tjänster köps in motsvarande skyldigheter och rättigheter som gäller för arbetsgivare.

Därutöver, så som fastställs ovan i punkt 5.1.4 "Ombesörjande av säkerheten i arbetet", ska en pälsdjursuppfödare som anlitar avbytar-service som en lokal enhet ordnar och den lokala enheten samarbeta för att verkställa säkerheten i fråga om avbytararbetet. Pälsdjursuppfödaren ska även se till att förhållandena på pälsdjursfarmen i fråga om avbytar-service uppfyller de krav som ställs på säkerheten i arbetet innan avbytar-service inleds och medan den pågår.

Den lokala enheten och en avbytares arbetsgivare vars tjänster köps in kan emellertid i alla situationer inte anses kunna utöva arbetsgivarens direktionsrätt eller se till sitt ansvar gällande säkerheten i arbetet om pälsdjursuppfödaren inte tillåter att arbetsledningen av avbytarens arbete eller besök på pälsdjursfarmen i syfte att kontrollera säkerheten i arbetet. På motsvarande sätt kan ansvaret för ordnande av avbytar-service inte i alla situationer realiseras till fullo om inte pälsdjursuppfödaren tillåter gårdsbesök i anslutning till ordnande av avbytar-service.

För att den lokala enheten och, vid inköp av tjänster, även arbetsgivaren för avbytare vars tjänster köps in i sin avbytarverksamhet de facto ska kunna se till sina ovan nämnda rättigheter och skyldigheter har en lokal enhet inte skyldighet att ordna avbytar-service i följande fall, oberoende av om pälsdjursuppfödaren i övrigt uppfyller förutsättningarna för att få avbytar-service (12 a § PASL).

1) pälsdjursuppfödaren tillåter inte att en representant för den lokala enheten besöker pälsfarmen i anslutning till ordnandet av avbytar-service;

En omständighet i anslutning till ordnande av avbytar-service kan till exempel vara fastställande av avbytaruppgifterna och hur dessa ska utföras och fastställande av vilken yrkeskunskap som krävs för avbytararbetet.

Behovet av ett besök kan uppkomma redan när avbyttjänsten planeras eller medan avbyttarbetet pågår, i praktiken emellertid oftast i samband med planeringen av avbyttarverksamheten.

Den lokala enheten kan i praktiken representeras av bland annat en representant för den lokala enheten eller kommunen eller en arbetarskyddsfullmäktig för avbyttarna.

Utgående från motiveringarna i lagen kan en pälsdjursuppfödare inte anses ha möjliggjort ett besök till exempel då en annan pälsdjursuppfödare på gården inte tillåter besök. Pälsdjursuppfödaren ansvarar alltså för att det tidigare nämnda besöket på pälsdjursfarmen är möjligt.

2) pälsdjursuppfödaren tillåter inte att en representant för den lokala enheten, avbyttarens arbetsgivare och arbetsgivarens representant besöker pälsfarmen med anledning av arbetsledningen eller kontroller av avbyttarens säkerhet i arbetet,

Ett besök i anslutning till arbetsledningen kan till exempel gälla kontroll av en omständighet som berör avbyttarens yrkeskunskap.

Behovet av ett besök kan uppkomma redan när avbyttjänsten planeras eller medan avbyttarbetet pågår, i praktiken emellertid oftast i samband med planeringen av avbyttarverksamheten.

Den lokala enheten kan i praktiken representeras av bland annat en representant för den lokala enheten eller kommunen eller en arbetarskyddsfullmäktig för avbyttarna.

Utgående från motiveringarna i lagen kan en pälsdjursuppfödare inte anses ha möjliggjort ett besök till exempel då en annan pälsdjursuppfödare på gården inte tillåter besök. Pälsdjursuppfödaren ansvarar alltså för att det tidigare nämnda besöket på pälsdjursfarmen är möjligt.

3) pälsfarmens förhållanden uppfyller inte de krav som ställts på säkerheten i avbyttarbetet

Bristen kan framgå till exempel genom att avbyttaren berättar om den eller i samband med ett besök på pälsdjursfarmen i syfte att ordna avbyttarverksamhet eller kontrollera arbetsledningen eller avbyttarens säkerhet i arbetet.

Den lokala enheten bedömer säkerheten i arbetet utifrån kraven som ställs i arbetarskyddslagen. För att bedöma säkerheten i arbetet kan den lokala enheten till exempel anlita sakkunskapen hos kommunens eller den lokala enhetens egen arbetarskyddsfullmäktig och även inhämta råd hos ansvarsområdet för arbetarskyddet vid regionförvaltningsverket.

Om överenskommelse om gårdsbesök, hörande och beslut se punkt 8.7 mellanrubrierna "Komma överens om besök" och "Hörande och beslut" i handboken Avbytar-serviceguide. Handboken för avbytar-service finns på LPA:s webbplats. Ett beslut om vägran att ordna avbytar-service av orsaker som gäller säkerheten i arbetet eller på grund av vägran att tillåta gårdsbesök är ett beslut i enlighet med 18 § i PASL vilket innebär att besvärshänvisning för besvär till LPA ska bifogas.

Övergång till självordnad avbytar-service

Om företagaren inte tillåter gårdsbesök i enlighet med 12 a § i PASL eller inte rättar till bristfälligheterna som fastställts i fråga om säkerheten i arbetet, kan företagaren övergå till självordnad avbytar-service. Så som framgår i början av kapitlet meddelas sättet som avbytarverksamheten ordnas på årligen i ansökan och övergången från ett system till ett annat sker alltid i början av ett kalenderår. I vissa fall kan det rentav vara möjligt att övergå till självordnad avbytar-service mitt under ett kalenderår, om detta är motiverat och inte försvårar sysselsättningen av den lokala enhetens avbytare.

5.2 Självordnad avbytar-service

Pälsdjursuppfödarna på en pälsfarm som själv ordnar sina avbytar-tjänster behöver inte ta ut sina semestrar samtidigt. Antalet helgdagar som får ingå i deras semester har inte heller begränsats. Någon begränsning behövs inte eftersom den maximier-sättning som betalas för en avbytar-tjänst är lika stor oberoende av om avbytar-tjänsten utförts på en vardag eller helldag.

PASL innehåller inte heller några bestämmelser om åtgärder som en pälsdjursuppfödare som själv ordnar sin avbytar-service bör vidta före en avbytar-tjänst. Man kan dock utgå från att en pälsdjursuppfödare som själv ordnar sin service också vidtar de åtgärder som uppräknas i 12 § 1 mom. i PASL.

5.2.1 Ersättning för självordnade avbytar-tjänster

Ersättningen för en avbytar-tjänst som pälsdjursuppfödaren själv ordnat betalas till serviceproducenten (PASL 7 § 4 mom.).

Ersättningen är högst 27,42 euro per timme (nivån år 2025). Om det pris som pälsdjursuppfödaren och serviceproducenten kommit överens om är lägre än detta maximibelopp, betalas i ersättning det pris som de kommit överens om. Priset kan endast utgöras av sådan ersättning för arbete som avses i 25 § i lagen om förskottsuppbörd. Mervärdesskatt och till exempel resekostnader ersätts inte. (PASL 7 § 2 och 3 mom.)

Ersättningens maximibelopp är bundet till den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Beloppet justeras därför årligen i början av januari. Det nämnda beloppet motsvarar nivån för lönekoeficienten för 2025.

För extraledighet tas en avgift ut hos pälsdjursuppfödaren (se punkt 4.3).

Se punkt 6.3 om ansökan om ersättning för självordnad avbytar-service.

Avbytaruppgifterna

Ersättning kan betalas bara till den del som avbytare har skött sådana uppgifter som ingår i avbytar-service enligt 5 § i PASL. Se punkt 3.3. om de uppgifter som ingår i en semesteravbytar-tjänst och punkt 4.2 om de uppgifter som ingår i en extraledighetsavbytar-tjänst.

Maximiantal timmar som kan ersättas vid en semesteravbytar-tjänst

Eftersom semester beviljas i hela dagar är det nödvändigt att bestämma för hur många timmar ersättning maximalt kan betalas per dag. Längden på en avbytar-dag bestäms på grundval av de göromål som enligt 5 § 1 mom. i PASL ska skötas vid en semesteravbytar-tjänst (punkt 3.3.2). Arbetsmetoderna vid skötsel av pälsdjur varierar inte så värst mycket på farmar med samma produktionsinriktning, och därför är det möjligt att bestämma den tid som går åt till arbetena mer schematiskt än till exempel i fråga om lantbruksarbeten.

Enligt 7 § 1 mom. i PASL binds maximiantalet timmar per farm till antalet djurenheter vid tidpunkten för avbytar-tjänsten så att de tio första djurenheterna ökar totalantalet timmar för pälsfarmen med 45 minuter per djurenhet och de därpå följande djurenheterna med 30 minuter per djurenhet. Definitionen baserar sig på en uppskattning av hur många timmar per dag det går åt för en yrkeskunnig avbytare till att sköta de uppgifter som ska utföras under en semesteravbytar-tjänst.

Exempel 5–1: Vid tidpunkten för avbytar-tjänsten finns det 420 avelsrävar på farmen, vilka ger 14 djurenheter ($420:30 = 14$). De 10 första djurenheterna ger 10×45 minuter = 450 minuter. De resterande 4 djurenheterna ger 4×30 minuter = 120 minuter. Den totala tiden är då $450 + 120 = 570$ minuter, dvs. 9 timmar 30 minuter.

Pälsdjursuppfödaren får ersättning för det antal timmar som motsvarar den egna uppgiftsandel av det på ovan nämnda sätt beräknade totalantalet timmar, dock för högst 8 timmar per semesterdag. Av särskilda skäl, exempelvis på grund av att djuren insjuknat, kan avvikelser göras från maximiantalet timmar per uppfödare.

En pälsdjursuppfödarens arbetsdag kan under den bråda tiden vara betydligt längre, men det inverkar inte på semesterdagens längd eftersom endast de dagliga skötsel-arbetena beaktas i avbytar-tjänsten och inte säsongbetonade uppgifter.

Exempel 5–2: På pälsdjursfarmen i föregående exempel finns år 2025 två pälsdjursuppfödare som uppfyller villkoren för avbytar-service. Pälsdjursuppfödare A:s uppgiftsandel är 60 % och pälsdjursuppfödare B:s uppgiftsandel 40 % av den totala arbetstiden för farmen. Den ersättning per semesterdag som betalas till serviceproducenten baseras för A:s del på högst 5 h 42 min och för B:s del på högst 3 h 48 min. Ersättningens storlek är beroende av den ersättning för arbete (utan mervärdesskatt) som har betalats till serviceproducenten men är dock maximalt 27,42 euro per timme.

5.2.2 Avbytare som pälsdjursuppfödaren själv skaffat**5.2.2.1 Inte i anställningsförhållande till pälsdjursuppfödaren**

Kostnaderna för själv ordnade avbyttjänster kan ersättas bara om pälsdjursuppfödaren har skaffat avbyttarservicen från en serviceproducent som är införd i förskotts-uppbörsregistret (PASL 7 a § 1 mom.).

Man kan kontrollera anteckningen i förskottsuppbörsregistret på www.ytj.fi.

Även det timpris som pälsdjursuppfödaren och serviceproducenten kommit överens om kan endast utgöras av sådan ersättning för arbete som avses i 25 § i lagen om förskottsuppbörd (PASL 7 § 3 mom.).

Avbytaren kan alltså inte stå i anställningsförhållande till pälsdjursuppfödaren.

Om en person som står i anställningsförhållande till pälsdjursuppfödaren/pälsfarmen utför en avbyttjänst till exempel via sin firma, är det sannolikt att skattemyndigheterna tolkar avbyttararvodet som lön och inte som ersättning för arbete. I så fall har den ersättning som betalats för den själv ordnade avbyttjänsten fått utan grund. Se punkt 9.2 om återkrav.

Om avbytaren har bedrivit verksamhet av samma typ redan under tidigare år får man ledning av skattemyndigheternas tidigare praxis vid bedömningen av om det är fråga om lön eller ersättning för arbete. Om det inte har inträffat väsentliga förändringar i omständigheterna, kan man bedöma att skattemyndigheterna vid den slutliga beskattningen kommer att förhålla sig till den betalda ersättningen på samma sätt som tidigare.

Upphandlingslagen

Statens ersättning som betalas för själv skaffade avbyttjänster är offentligt finansieringsstöd, som primärt är förbundet med kravet på att de tjänster som skaffas med det omfattas av lagen om offentlig upphandling och koncession (1367/2016, upphandlingslagen). Med stöd av en specialbestämmelse i 7 a § 1 mom. i PASL tillämpas dock inte upphandlingslagen på anskaffningen av en serviceproducent vid avbyttarservice som pälsdjursuppfödaren själv ordnar.

5.2.3 Av vem kan avbyttarservice skaffas och vem kan vara avbytare

För att kostnaderna ska ersättas krävs det att både serviceproducenten och själva avbytaren uppfyller vissa villkor.

5.2.3.1 Serviceproducenten

Avbyttarservicen kan inte produceras direkt eller indirekt av pälsdjursuppfödaren själv eller hans eller hennes familjemedlem, en annan företagare på pälsfarmen eller en familjemedlem till en sådan företagare (PASL 7 a § 2 mom.).

Tjänster kan således inte skaffas till exempel från en ovan nämnd persons firma (enskild näringsidkare). Om serviceproducenten är ett öppet bolag eller ett kommanditbolag får en ovan nämnd person inte vara ansvarig bolagsman i bolaget. Om det är fråga om en andelslag får en ovan nämnd person inte ha förordnats att ha obegränsat ansvar för andelslagets förpliktelser (i praktiken förekommer det ytterst sällan att någon har obegränsat ansvar).

Tjänster kan inte skaffas från ett aktiebolag om en person som avses i 7 a § 2 mom. i PASL ensam eller tillsammans med en annan person som nämns i bestämmelsen

innehär minst 10 procent av aktiebolagets aktiekapital eller av det röstetal som aktierna i aktiebolaget medför.

Enligt gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn får stödet inte vara förbundet med direkta utbetalningar till förmånstagaren och måste stödet betalas till serviceproducenten på det sätt som beskrivs nedan. Ett syfte med att begränsa gruppen av serviceproducenter har varit att pälsdjursuppfödaren eller en annan företagare på pälsfarmen eller någonderas familjemedlemmar inte i själva verket ska kunna anses få betalningen själv, inte ens indirekt. I praktiken ska både avbytarsservicen och statens ersättning inte få komma samma person eller sammanslutning till godo, varken direkt eller indirekt.

En annan företagare på samma pälsfarm

Med en annan företagare på samma pälsfarm avses en person

- 1) som äger eller innehär (till exempel genom arrende) pälsfarmen, eller
- 2) som har en obligatorisk FöPL-försäkring för sitt arbete på pälsfarmen.

I PASL avses med pälsfarm en ekonomiskt självständig enhet som bedriver pälsdjursuppfödning (PASL 2 § 3 punkten).

Familjemedlem

Som familjemedlem betraktas enligt 7 a § 3 mom. i PASL

- 1) maken till pälsdjursuppfödaren eller till en annan företagare på pälsfarmen (även en part i ett registrerat partnerskap)
- 2) sambon till pälsdjursuppfödaren eller till en annan företagare på pälsfarmen
- 3) en person som lever i samma hushåll som pälsdjursuppfödaren **och** är släkt med pälsdjursuppfödaren eller maken eller sambon i rakt uppåtstigande eller nedåttigande led
- 4) en person som lever i samma hushåll som en annan företagare på pälsfarmen **och** är släkt med denna företagare eller maken eller sambon i rakt uppåtstigande eller nedåttigande led.

Med sambo avses en person som lever i gemensamt hushåll med företagaren under äktenskapsliknande förhållanden (dessa personer kan också vara av samma kön).

Med att bo i samma hushåll som pälsdjursuppfödaren eller en annan företagare på pälsfarmen avses att personen bor på samma adress och så att de åtminstone delvis har gemensamt mathushåll etc. Uppåtstigande led avser föräldrar, mor- och farföräldrar etc. medan nedåttigande led avser barn och barnbarn etc.

5.2.3.2 Avbytaren

I tillägg till att serviceproducenten uppfyller villkoren ovan måste också själva avbytaren uppfylla vissa villkor. Med andra ord måste både serviceproducenten och den person som utför avbyttjänsten granskas.

Följande personer kan inte fungera som avbytare:

- 1) pälsdjursuppfödaren själv

- 2) en familjemedlem till pälsdjursuppfödaren
- 3) en annan företagare på pälsfarmen
- 4) en familjemedlem till en annan företagare på pälsfarmen.

Med en annan företagare på pälsfarmen avses en sådan annan företagare som anges i punkt 5.2.3.1 och med en familjemedlem på motsvarande sätt en familjemedlem som anges i punkt 5.2.3.1.

En ovan nämnd person får inte heller utföra avbytar-tjänster till exempel i anställnings- eller uppdragsförhållande till en serviceproducent som uppfyller villkoren i punkt 5.2.3.1.

6 Ansökan om avbytar-service

6.1 Skriftlig ansökan och ansökningstiden

Enligt 13 § 1 mom. i PASL söks avbytar-service hos den lokala enhet inom vars verksamhetsområde pälsdjursuppfödaren i huvudsak bedriver pälsdjursuppfödning. Ansökan om avbytar-service för det kommande kalenderåret ska göras skriftligen pälsfarmsvis före utgången av oktober året innan.

Närmare om skriftlig ansökan och befullmäktigande i kapitel 14 i ASL-avbytar-serviceguiden, se särskilt under 14.8 "Skriftlig form" och "Befullmäktigande", under 14.2 "Ombud och biträde", under 14.3 "Hur ett ärende inleds" och "Komplettering av handlingar" samt under 14.4 "Muntliga yrkanden och utredningar".

Den lokala enheten ska också pröva en ansökan som inlämnats senare, om dröjsmålet berott på vägande skäl och de arbeten som hör till den sökta avbytar-tjänsten ännu inte har påbörjats. Ett vägande skäl är till exempel att pälsdjursuppfödning-verksamheten inletts först efter att ansökningstiden gått ut.

Om de arbeten som hör till en semesteravbytar-tjänst eller en extraledighetstjänst dock har påbörjats innan ansökan kommit in, ska den lokala enheten avvisa ansökan som försenad även om pälsdjursuppfödaren lägger fram vägande skäl till att ansökan försenats.

En pälsdjursuppfödare kan ha flera pälsfarmar. Avbytar-service beviljas dock per pälsdjursuppfödare, dvs. även om personen har flera pälsfarmar där villkoren för avbytar-service uppfylls, kan han eller hon inte få mera semesterdagar eller extraledighetstimmar än en person som har bara en pälsfarm (se punkt 2.2).

6.2 Uppgifter som ska ges i ansökan

Av ansökan och bilagorna till den ska de uppgifter framgå som behövs för beviljande av avbytar-service. Ansökan kan vara fritt formulerad. Avsikten är dock att den lokala enheten skickar en ansökningsblankett till alla pälsfarmar som enligt de uppgifter som den lokala enheten fått bedriver pälsdjursuppfödning inom dess verksamhetsområde. Ansökningsblanketter kan också skrivas ut från LPA:s webbplats.

På ansökningsblanketten ges uppgifter om pälsfarmen (till exempel pälsdjurens slag och antal), de egentliga sökandena och övriga personer som stadigvarande arbetar på farmen och deras uppgiftsandelar.

I ansökan ska uppges om pälsfarmen ordnar sin avbytar-service själv eller om den anlitar den avbytar-service som den lokala enheten ordnar.

Pälsdjursuppfödaren ska meddela den lokala enheten sådana uppgifter om sig själv och sin pälsfarm som kan inverka på ordnandet av avbytar-service eller på erhållandet av eller storleken på en ersättning som betalas för en avbytar-tjänst som uppfödaren själv ordnar (PASL 35 § 1 mom.).

6.3 Ansökan om och betalning av ersättning för självordnad avbytar-service

Det bör observeras att ansökningsförfarandet för själv ordnad avbytar-service sker i två steg. Först ska man ansöka om avbytar-service (se punkt 6.1) och sedan i efter-skott (efter avbyttjänsten) ansöker man om den ersättning som betalas för avbyttjänster som man själv ordnat.

Närmare i punkt 5.2 om hur ersättningen bestäms för själv ordnad avbytar-service.

Pälsdjursuppfödaren ansöker

Fastän ersättningen betalas till serviceproducenten är det pälsdjursuppfödaren som ska ansöka om ersättning. Serviceproducenten som utfört avbyttjänsten ska alltid rikta sin faktura direkt till den avbytta pälsdjursuppfödaren och inte till företaget som bedriver pälsproduktion. Serviceproducenten får inte skicka fakturan direkt till den lokala enheten för betalning.

Skatteförvaltningen har gett anvisningen "Om avbytarförmåner för lantbruksföretagare och pälsdjursuppfödare samt tjänsten Råd 2020", diarienummer A113/200/2016, gällande de vanligaste frågorna om avbytar-service.

Ansökningstiden

Ersättning ska sökas skriftligen hos den lokala enheten före utgången av följande kalendermånad efter tidpunkten för avbyttjänsten. I praktiken ska det alltid granskas separat för varje avbyttardag om ersättningsansökan kommit in i tid.

Exempel 6-1: En extraledighetstjänst tillämpas 1.6–17.7.2023. När ansökan om ersättning görs bör man observera att fristen för ansökan om ersättning till exempel för den avbyttjänst som utförts 1.6 går ut 31.7 och fristen för den tjänst som utförts 1.7 går ut 31.8.

Om den sista dagen av tidsfristen infaller på en lördag, helgdag, självständighetsdagen, 1 maj, jul- eller midsommaraftonen kan ansökan lämnas in på den första vardagen därefter (Beslut nr 1224/2023 av Norra Finlands förvaltningsdomstol 16.8.2023).

Ersättning kan beviljas även om ansökan inte lämnats in i tid om det vore oskäligt att vägra ersättning på grund av förseningen.

Till den del som ersättning inte kan betalas på grund av att ansökan är försenad medräknas inte antalet dagar/timmar i de avbytta dagarna/timmarna, till exempel år 2025 semesterdagar (18 dagar), service som motsvarar subventionerad avgiftsbelagd avbyttarhjälp (120 h).

Avbytar-service kan ordnas för pälsdjursuppfödare bara inom ramen för ett anslag som anvisas i statsbudgeten för detta ändamål. Därför är det viktigt att pälsdjursuppfödaren ansöker om ersättning så snabbt som möjligt. Den lokala enheten har då möjlighet att förmedla förhållandevis aktuella uppgifter till LPA om kostnaderna för avbyttarservicen. Om ansökan om ersättning görs snabbt stämmer också uppgifterna om pälsdjursuppfödarens outnyttjade semesterdagar och extraledighetstimmar bättre i den lokala enhetens register.

Ansökan

PASL innehåller i 17 § 2 mom. en förteckning i 8 punkter om vad som ska framgå av den skriftliga ansökan om ersättning och dess bilagor. De första sju punkterna är specificerade och den åttonde punkten är en allmän punkt om övriga uppgifter som behövs för betalningen av ersättningen. Enligt regeringens proposition (RP 112/2015) är det motiverat att man som en av de övriga uppgifter som avses i åttonde punkten lämnar in en kopia av serviceproducentens faktura för tjänsten.

Dessutom ska till ansökan fogas serviceproducentens bekräftelse på att de uppgifter som avses i 1–6 punkten är riktiga (PASL 17 § 3 mom.).

Ansökningsblanketter kan fås från de lokala enheterna eller skrivas ut från LPA:s webbplats. Ansökan kan också vara fritt formulerad, förutsatt att alla behövliga uppgifter framgår.

Utbetalning av ersättning och debitering av avgift för extraledighet

Den lokala enheten ska betala ersättningen till ett av serviceproducenten angivet konto hos en bank i någon av Europeiska unionens medlemsstater (PASL 17 § 4 mom.).

Eftersom ersättningen betalas till serviceproducenten ska pälsdjursuppfödaren faktureras för avgiften för extraledighet. Avgiften får alltså inte dras av från ersättningen till serviceproducenten.

6.4 Pälsdjursuppfödarens förpliktelser som uppdragsgivare

Pälsdjursuppfödaren svarar själv för det uppdrag den gett.

Pälsdjursuppfödaren är även skyldig att ersätta serviceproducenten för de kostnader som statens ersättning inte täcker, inklusive mervärdesskattens andel. Betalningen av eventuell dröjsmålsränta är också på pälsdjursuppfödarens ansvar. Pälsdjursuppfödaren kan dessutom själv vara skyldig att betala ersättning till serviceproducenten till den del avbytarens faktiska arbetstimmar överstiger det timantal som staten ersätter.

7 Förvaltningslagen och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet

Ansvarspersonen och övriga förvaltningsanställda i den lokala enheten ska i likhet med LPA:s personal i tillämpliga delar iaktta förvaltningslagen (434/2003) vid behandlingen av ärenden som avses i PASL. Förvaltningslagen är en allmän lag som reglerar förvaltningens verksamhet. Om PASL innehåller bestämmelser som avviker från förvaltningslagen ska dessa tillämpas i stället för förvaltningslagen. I vissa situationer kan PASL och förvaltningslagen komplettera varandra.

Innehållet i förvaltningslagen behandlas utförligt i kapitel 14 i ASL-avbytar-serviceguiden, som finns på LPA:s webbplats. I kapitlet behandlas också lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

8 Beslutsfattande

8.1 Beslut som ska ges med stöd av PASL

Enligt 18 § i PASL beslutar den lokala enheten om följande:

1. Lämnande av avbytar-service

Med lämnande av avbytar-service avses beslut om huruvida villkoren för att få avbytar-service uppfylls.

Beslut ges också om följande:

- huruvida personen omfattas av själv ordnad avbytar-service eller av den avbytar-service som ordnas av den lokala enheten,
- uppgiftsandelens och vid vägran att ändra uppgiftsandelens under kalenderåret (PASL 14 §),
- vid vägran att godkänna att en uppgift ingår i avbytar-servicen (PASL 5 §),
- på begäran ges beslut om tidpunkten för semestern i fråga om avbytar-service som den lokala enheten ordnar (PASL 16 § 2 mom.),
- uppskjutande av semestern till följande kalenderår och vid vägran att skjuta upp semestern inom samma kalenderår (PASL 16 § 3 mom.).

Fastän det i vissa punkter ovan konstateras att beslut ges endast vid vägran, ska beslut ändå på begäran av kunden ges även då den lokala enheten samtycker.

Vid behov ges särskilda anvisningar om förfarandet i händelse av att reservationsanslaget tar slut mitt under året

2. Ersättning som betalas för själv ordnad avbytar-service

Här avses beslut som ges med anledning av ansökan enligt 17 § i PASL. Beslutet meddelas servicemottagaren.

3. Avgift som tas ut hos en servicemottagare

Här avses beslut som efter användningen av extraledighet ges om den avgift som tas ut för tjänsten.

4. Servicemottagarens skyldighet att ersätta de kostnader som orsakats av avbytar-service som lämnats utan grund

Se närmare kapitel 9.

5. Servicemottagarens skyldighet att ersätta de kostnader som orsakats av ersättning som betalats utan grund för själv ordnad avbytar-service.

Se närmare kapitel 9.

6. Vid vägran att ordna avbytar-service av arbetarskyddsskäl eller på grund av vägran att ta emot gårdsbesök (12 a § PASL)

Se närmare kapitel 5.

Till den lokala enhetens beslut i ärendena ovan bifogas anvisningar om hur man begär omprövning. Den myndighet som avgör en begäran om omprövning är LPA. Det är fråga om utövande av offentlig makt i de ärenden som uppräknas i paragrafen.

Däremot ges det inte beslut enligt PASL då det är fråga om ett avgörande som gäller genomförandet av en avbytar-tjänst. Sådana avgöranden kan i fråga om en

avbyartjänst som den lokala enheten ordnar gälla till exempel längden på en semesterdag och vilken avbytare som utför tjänsten.

Bestämmelser om sökande av ändring finns i 6 kap. i PASL. Se kapitel 10 om detta.

8.2 Beslutsfattare

Enligt PASL är det den lokala enheten som beslutar, dvs. beslutet kan även fattas av någon annan anställd i den lokala enheten än den så kallade ansvarspersonen. Det är skäl att observera att beslutsfattaren med stöd av 87 § 2 mom. i kommunallagen (410/2015) bör stå i tjänsteförhållande till den lokala enheten, eftersom det vid givande av beslut enligt 18 § i PASL är fråga om utövande av offentlig makt. Dessutom bör beslutsfattaren naturligtvis ha den fullmakt att ge beslut som kommunens organisation kräver.

Utgångsläget kan dock anses vara att den så kallade ansvarspersonens viktigaste uppgift är att ge i PASL avsedda beslut.

8.3 Åtgärder innan ett beslut ges

Givandet av beslut som avses i 18 § i PASL och de åtgärder som ska vidtas före det är typiskt sådana förvaltningsärenden som avses i förvaltningslagen. Därför ska vid behandlingen av ärendet alltid beaktas de krav som förvaltningslagen ställer på behandlingen av ett förvaltningsärende, bland annat att ärendet ska utredas och parterna höras.

Se närmare kapitel 7.

8.4 Beslutets form och innehåll

Förvaltningslagen tillämpas på beslutsfattandet. Det innebär bland annat att ett beslut ska ges skriftligen. Av beslutet ska klart framgå:

- den myndighet som har fattat beslutet, tidpunkten för beslutet, delgivningsmetoden och den dag beslutet postades
- de parter som beslutet direkt gäller
- avgörandet med motiveringar samt
- namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära mera uppgifter om beslutet. Strävan är naturligtvis att den person som utformat beslutet också är den person som ger mera uppgifter om det.

Ett beslut ska motiveras. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid motiveringarna i fall där sökandens krav inte kan godkännas. I motiveringarna ska nämnas vilka faktorer och utredningar som har inverkat på avgörandet. De bestämmelser som har tillämpats ska likaså uppges.

Eftersom avbytar-service enligt PASL ordnas inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten för detta ändamål är det ytterst viktigt att observera att man i beslutet inte kan konstatera att personen har rätt till en viss kvantitet avbytar-service.

Till beslutet ska fogas anvisningar om hur man begär omprövning.

8.5 Nytt beslut

Till exempel i en situation där pälsdjursuppfödaren på grund av att antalet djurenheter är färre än sex har fått ett negativt beslut om huruvida villkoren för att få avbytarservice uppfylls, och antalet djurenheter stiger till sex före slutet av kalender-året, kan pälsdjursuppfödaren på ansökan utan hinder av det tidigare negativa beslutet få ett positivt beslut för den tid som kraven för att få avbytarservice uppfylls till följd av de förändrade omständigheterna.

Förändrade omständigheter

Fastän villkoren för att få avbytarservice uppfylls då beslutet ges kan omständigheterna ibland förändras efter att beslutet getts så att villkoren inte längre uppfylls på grund av att situationen ändrats, till exempel kan antalet djurenheter ha minskat till under sex efter att beslutet gavs, men det positiva beslutet om att villkoren uppfylls sträcker sig till tiden efter att omständigheterna förändrats. Det har alltså inte skett något fel då beslutet gavs utan alla villkor har då uppfyllts för hela beslutstiden.

På basis av ovanstående bör ett positivt beslut om att villkoren för att få avbytarservice uppfylls utformas så att det klart framgår att villkoren måste uppfyllas även vid tidpunkten för avbytartjänsterna. Dessutom är det bra att i beslutet nämna pälsdjursuppfödarens skyldighet att till den lokala enheten lämna sådana uppgifter om sig själv och sin pälsfarm som kan påverka ordnandet av avbytarservice för uppfödaren eller erhållandet eller beloppet av den ersättning som betalas för avbytarservice som uppfödaren själv ordnar. Det betyder att pälsdjursuppfödaren ska anmäla också förändringar i de omständigheter som påverkar ordnandet av avbytarservice eller betalningen av ersättning för själv ordnad avbytarservice.

I dessa situationer justeras beslutet räknat från förändringen i omständigheterna så att det motsvarar de ändrade omständigheterna.

8.6 Delgivning av beslut

Ett beslut som avses i 18 § i PASL ska delges en part på det sätt som föreskrivs i 59 § i förvaltningslagen, dvs. genom vanlig delgivning. En vanlig delgivning sker per post i form av ett brev till mottagaren, som anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. Delgivningen av ett beslut kan också ske på det sätt som anges i 4 kap. i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), (senare E-kommunikationslagen). Detta förutsätter att kunden har gett sitt skriftliga samtycke till att beslutet kan skickas för kännedom endast elektroniskt. Om beslutet endast har delgetts elektroniskt som krypterad post eller via e-tjänst anses parten ha delgetts beslutet på den tredje dagen efter att det skickades, om inte annat påvisas.

Datum då beslutet postas och om beslutet delgetts med brevpost eller elektroniskt ska anges i beslutet och i Lomitusnetti.

9 Indrivning av avgifter och ersättningar

9.1 Normal indrivning

Enligt PASL kan två slags avgifter tas ut hos en pälsdjursuppfödare:

1. En timavgift tas ut för användningen av extraledighet (PASL 6 §), närmare om avgiften i punkt 4.3.
2. De kostnader som avbytar-service som har getts utan grund orsakat den lokala enheten eller kostnaderna för en ersättning som betalats utan grund för själv ordnad avbytar-service kan indrivas hos pälsdjursuppfödaren (PASL 8 §), närmare om återkrav i punkt 9.2.

För att dessa avgifter/ersättningar ska kunna tas ut hos pälsdjursuppfödaren förutsätts att ett överklagbart beslut har getts om extraledighetsavgiften eller återkravet.

Det finns inte detaljerade bestämmelser i PASL om indrivningen av de nämnda avgifterna. Ur systemets synpunkt bör avgifterna tas ut snabbt och effektivt. Den lokala enheten bör debitera avgiften för extraledighet enligt kommunens normala faktureringspraxis, men dock senast under följande kalendermånad efter att tjänsten gavs. Vid själv ordnad extraledighet kan fakturan ändå skickas till pälsdjursuppfödaren först efter att beslutet om ersättning för själv ordnad avbytar-service har getts. I praktiken kan fakturan fogas till beslutet.

Förfallodag

På en faktura över en extraledighetsavgift eller ett återkrav ska alltid antecknas en förfallodag, dvs. den tidpunkt fram till vilken pälsdjursuppfödaren kan betala fakturan utan dröjsmålsränta. Förfallodagen för betalningen kan infalla tidigast två veckor efter den dag beslutet om avgiften eller återkravet har meddelats (PASL 9 § 1 mom.). Två veckor kan anses vara en skälig betalningstid för fakturan. Speciellt i vissa återkravssituationer är det ändå skäligt att ge klart mer än två veckors betalningstid.

När förfallodagen bestäms bör bland annat likställighetsprincipen iakttas.

Dröjsmålsränta

Om en avgift för extraledighet inte har betalats senast på förfallodagen får en årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen på de grunder som föreskrivs i 4 a § 1 mom. i räntelagen (633/1982). Räntan som avses i 4 a § 1 mom. i räntelagen är referensräntan som meddelats av ECB + 8 procentenheter.

Om en ersättning som avses i 8 § i PASL, dvs. ett belopp som återkrävs, inte har betalats senast på förfallodagen, får dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen på de grunder som föreskrivs i 4 § 1 mom. i räntelagen. (PASL 9 § 1 mom.) Den ränta som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen är den referensränta som Europeiska centralbanken ECB fastställt + 7 procentenheter. (Nivån på referensräntan justeras halvårsvis och framgår av det meddelande som Finlands Bank utfärdar om storleken på dröjsmålsräntorna.)

Om dröjsmålsräntan hänför sig till flera halvårsperioder beräknas dröjsmålsräntan särskilt för varje halvårsperiod i enlighet med den ränteprocent som gällt under varje enskild period.

Dröjsmålsräntan kan i sin helhet lämnas oindriven om dröjsmålet är kort och om betalningen täcker hela beloppet av den avgift eller ersättning som indrivs. Annars tillämpas den principen att betalningen i första hand täcker räntor och i andra hand den egentliga avgiften eller ersättningen (det belopp som återkrävs).

Dröjsmålsräntan bestäms enligt de nämnda principerna även i sådana fall där pälsdjursuppfödaren har sökt ändring i ett beslut om en avgift eller ett återkrav. På avgiften eller återkravsbeloppet räknas dröjsmålsränta från förfallodagen även under den tid då ett ändringssökande som gäller avgiften eller beloppet är under behandling. Så går det naturligtvis bara i sådana fall där avgiften eller ersättningen inte ändras till följd av ändringssökandet. Om begäran om omprövning (alternativt besvären) leder till att beslutet ändras i fråga om avgiften eller återkravsbeloppet, beräknas avgiften eller beloppet på nytt, men på den nya avgiften (eller det nya återkravsbeloppet) räknas dröjsmålsränta ändå ända från den ursprungliga förfallodagen. Om pälsdjursuppfödaren betalar avgiften eller återkravsbeloppet kan han eller hon ändå söka ändring i beslutet. Det är motiverat att betala fakturan om man vill försäkra sig om att inte bli påförd dröjsmålsränta retroaktivt för en längre tid.

Obetalda avgifter och ersättningar

Obetalda fordringar enligt PASL kan inte beaktas när avbytar-service beviljas enligt PASL.

Om det dock är fråga om ett företag som är i svårigheter på det sätt som avses i EU-lagstiftningen, uppfylls inte villkoren för att få avbytar-service (se punkt 2.8, underpunkten "Inte ett företag i svårigheter"). På motsvarande sätt uppfylls inte villkoren för att få avbytar-service om pälsfarmen är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav som bygger på ett beslut av EU-kommissionen (se punkt 2.8, underpunkten "Inte oreglerat återbetalningskrav som bygger på ett kommissionsbeslut").

Direkt utsökbarhet

Ett beslut om avgiften för extraledighet eller om ett återkrav behöver inte ha vunnit laga kraft innan det skickas för utsökning, eftersom bestämmelser om indrivning av dem och den dröjsmålsränta som uppkommit finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) (PASL 9 § 2 mom.).

I tillämpliga delar gäller om indrivning genom utsökning och om specialsituationer vad som i ASL-avbytar-serviceguiden nämns i punkterna 13.3 och 13.4. I PASL bestäms det dock inte att andra företagare på samma pälsfarm är subsidiärt betalningsskyldiga för avgifter enligt PASL.

Preskription

Avgifter och ersättningar (återkrav) preskriberas fem år efter ingången av året efter det år då de påfördes eller debiterades.

Denna fem års preskriptionstid kan förlängas i fall av

- utmätning
- konkurs
- företagssanering
- skuldsanering för privatpersoner
- frivillig skuldsanering.

Enligt 21 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter hindrar det att preskriptionstiden har löpt ut inte att betalning fås ur medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller ur medel ur vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas, om före preskriptionstidens utgång

- 1) utmätning förrättats för indrivning av den offentliga fordran
- 2) den offentliga fordran bevakats i konkurs eller vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller
- 3) den offentliga fordran anmälts med anledning av offentlig stämning.

I fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering föreskrivs särskilt.

En preskriberad fordran får inte längre indrivas hos pälsdjursuppfödaren.

9.2 Återkrav av ogrundad förmån

9.2.1 Beslut om återkrav och tid inom vilken beslutet ska ges

Om avbytar-service har getts utan grund eller om ersättning för själv ordnad avbytar-service har betalats utan grund är servicemottagaren skyldig att ersätta de kostnader som detta orsakat den lokala enheten (PASL 8 § 1 mom.).

Fastän ersättningen vid själv ordnad avbytar-service betalas till serviceproducenten riktas återkravet till servicemottagaren, dvs. den person som tagit ut semester eller extraledighet.

Med avbytar-service eller ersättning som har fåtts utan grund avses till exempel situationer där servicemottagaren fått en avbytar-tjänst eller där ersättning har betalats för själv ordnad avbytar-service genom ett beslut som senare har visat sig vara felaktigt.

Högsta förvaltningsdomstolen har i december 2015 meddelat två skilda avgöranden som avviker från den linje som domstolen tidigare haft i sina avgöranden på ansökningar om återbrytande av lagakraftvunna beslut enligt ASL. Högsta förvaltningsdomstolen har ansett att kommunen inte kan söka ändring i beslut om vikariehjälp som avses i ASL genom extraordinärt rättsmedel om möjligheten till återkrav enligt 29 § i ASL står till buds.

Eftersom bestämmelserna i ASL och PASL om servicemottagarens skyldighet att ersätta sådan avbytar-service som fåtts utan grund stämmer överens i detta avseende, ska återbrytande av ett lagakraftvunnet beslut inte längre sökas i sådana fall där återkrav är möjligt enligt 8 § i PASL. Ett villkor för återkrav är obestridlighet, dvs. felet måste vara **klart eller uppenbart**.

Till den del som beslutet och felet i beslutet gäller kommande tid har pälsdjursuppfödaren inte beviljats avbytar-service utan grund och då har den lokala enheten inte möjlighet till återkrav enligt 8 § i PASL.

Om det uppstår en misstanke i den lokala enheten om att det finns ett sakfel i ett beslut som åtminstone delvis gäller kommande tid och

felet medför att den avbytar-service som grundar sig på beslutet skulle sakna grund, ska den lokala enheten försöka utreda saken så snabbt som möjligt.

Med sakfel avses att beslutet grundar sig på **klart** oriktig eller bristfällig utredning eller på **uppenbart** oriktig tillämpning av lag. **Felet måste vara obestriddigt**. Till exempel vid en meningsskiljaktighet om tolkningen kan saken inte rättas som ett sakfel.

Då det blivit klart att det är ett sakfel ska den lokala enheten sträva efter att rätta sakfelet enligt bestämmelserna i förvaltningslagen. Om en part inte samtycker till att sakfelet rättas till partens nackdel, ska den lokala enheten vägra att ordna den avbyttjänst som saknar grund. Om avbyttjänsten inte kan avbrytas utan att det äventyrar pälsfarmens verksamhet, ska parten ges en med hänsyn till förhållandena skälig tid att ordna skötseln av djuren, men även denna avbyttjänstperiod återkrävs.

Närmare om återbrytande av ett felaktigt beslut i punkt 10.5, och när det gäller rättelse av ett felaktigt beslut på grund av sak- eller skrivfel hänvisas till ASL-avbyttarserviceguiden.

Med avbyttarservice som fåtts utan grund avses dessutom till exempel en situation där servicemottagaren på grund av en förändring i omständigheterna har fått avbyttarservice utan grund, men inget fel har begåtts när beslutet gavs.

Med ersättning som fåtts utan grund avses dessutom till exempel en situation där en överstor ersättning för själv ordnad avbyttarservice har betalats på grund av ett fel i samband med utbetalningen och det beslut som varit grund för utbetalningen inte varit felaktigt.

Hörande

Innan ett återkravsärende avgörs måste den lokala enheten höra servicemottagaren i enlighet med förvaltningslagen, se ASL-avbyttarserviceguiden.

5 år

Den lokala enheten ska ge ett beslut om återkrav inom fem år från den dag den ogrundade avbyttjänsten lämnades eller den ogrundade ersättningen betalades, om inte annat följer av EU-lagstiftningen (PASL 8 § 4 mom.). Till beslutet ska fogas anvisningar om hur man begär omprövning. Om ersättning för själv ordnad avbyttarservice har betalats i flera poster räknas femårsfristen från betalningsdagen för varje enskild post. När det gäller en ogrundad avbyttjänst räknas fristen från varje enskild avbyttardag.

Mera ingående föreskrifter om förfarandet vid återkrav av stöd som strider mot reglerna för statligt stöd finns bland annat i rådets förordning (EU) nr 1589/2015 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Enligt artikel 15 i förordningen tillämpas en preskriptionstid på tio år på återkrav.

Orsakade kostnader

Vid avbyttarservice som den lokala enheten ordnar anses den kostnad som orsakats den lokala enheten vara 40,21 euro per timme (nivån år 2025) minskat med den avgift som tagits ut hos servicemottagaren (PASL 8 § 1 mom.).

De belopp som nämns i bestämmelsen är bundna vid den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare och beloppen justeras därför varje år vid ingången av januari (PASL 39 §).

Nivån på det belopp som indrivs bestäms alltid utifrån nivån för det år under vilket den ogrundade avbytartjänsten getts.

Om den lokala enheten ordnat semester utan grund år 2025, ska 40,21 euro per timme återkrävas hos servicemottagaren. I fråga om extraledighet som den lokala enheten ordnat utan grund år 2025 är det belopp som ska återkrävas hos servicemottagaren 40,21 euro per timme, minskat med den extraledighetsavgift som tagits ut. Strävan har varit att de belopp som återkrävs ska motsvara de genomsnittliga produktionskostnaderna för avbytar-service.

När det gäller ersättning som betalats för själv ordnad avbytar-service ska servicemottagaren betala det eurobelopp som betalats till serviceproducenten utan grund, minskat med den avgift som tagits ut hos servicemottagaren (i praktiken minskat med extraledighetsavgiften).

9.2.2 Återkrav till fullt belopp

Huvudregeln är att en förmån som fåtts utan grund ska återkrävas.

Dessutom ska enligt 8 § 3 mom. i PASL återkrav alltid ske till fullt belopp om återkravet beror på att den service som lämnats eller den ersättning som betalats inte har motsvarat de regler för statligt stöd till jord- och skogsbruket som ligger till grund för godkännandet av avbytar-systemet och om Europeiska unionens lagstiftning kräver det.

I dessa situationer kan man således inte tillämpa den möjlighet att jämka återkravet som förklaras nedan. Det är inte heller möjligt att efterge återkravet på grund av att det belopp som ska återkrävas är litet.

9.2.3 Återkrav efterges helt eller delvis

Huvudregeln är alltså att en förmån som fåtts utan grund ska återkrävas.

Återkrav av avbytar-service som getts utan grund eller av ersättning som betalats utan grund får efterges helt eller delvis om det anses skäligt och den ogrundade förmånen inte berott på svikligt förfarande från servicemottagarens eller dennes företrädarens sida. Återkrav får efterges även då det belopp som ska återkrävas är litet (PASL 8 § 2 mom.).

Det förutsätts dessutom att det inte är fråga om sådana situationer som nämns i punkt 9.2.2 där återkrav alltid ska ske till fullt belopp.

Servicemottagaren anses ha förfarit svikligt till exempel om han eller hon har medverkat till att få en förmån utan grund genom att medvetet försumma sin skyldighet att meddela den lokala enheten sådana uppgifter om sig själv eller sin pälsfarm som skulle ha inverkat på lämnandet av avbytar-service eller på den ersättning som

betalas för själv ordnad avbytar-service, eller om han eller hon medvetet gett felaktiga uppgifter. Om en servicemottagare har förfarit svikligt kan ett återkrav inte jämkas.

Då man prövar om ett återkrav ska jämkas eller helt efterges ska man göra en helhetsbedömning där man bland annat fäster uppmärksamhet vid servicemottagarens ekonomiska ställning samt vid om servicemottagaren haft möjlighet att märka felet och om det är fråga om den lokala enhetens misstag. Likaså kan man beakta om servicemottagaren fått felaktiga anvisningar av myndigheterna. Något som vid helhetsbedömningen talar för en jämkning är också att ett felaktigt beviljande fortgått länge.

Trots de nämnda jämningsreglerna kan ett återkrav helt efterges om det belopp som ska återkrävas är litet. Beloppet kan i regel anses vara litet när återkravet är högst 100 euro.

Om återkravet efterges underrättar den lokala enheten servicemottagaren om detta, såvida servicemottagaren varit medveten om att ett återkravsärende är anhängigt. Ett överklagbart beslut om att återkravet efterges ges bara på servicemottagarens begäran.

10 Att söka ändring

Enligt 18 § i PASL beslutar den lokala enheten om lämnande av avbytar-service, ersättning som betalas för själv ordnad avbytar-service, avgift som tas ut av en service-mottagare, servicemottagarens skyldighet att ersätta de kostnader som orsakats av avbytar-service som lämnats utan grund och återkrav av ersättning som betalats utan grund. I praktiken fattas besluten i de flesta fall av den lokala enhetens ansvarsperson som förordnats att sköta förvaltningsuppgifterna enligt denna lag (närmare om beslut och beslutsfattare i punkterna 8.1 och 8.2).

En pälsdjursuppfödare har möjlighet att begära att LPA omprövar ett beslut som den lokala enheten gett med stöd av 18 § i PASL.

I LPA:s beslut kan ändring sökas genom besvär hos Vasa förvaltningsdomstol. Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Högsta förvaltningsdomstolen kan genom extraordinära rättsmedel undanröja ett beslut som vunnit laga kraft.

10.1 Begäran om omprövning

En begäran om omprövning av en lokal enhets beslut får göras hos LPA på det sätt som anges i förvaltningslagen (PASL 33 § 1 mom.).

Omprövningsförfarandet är motiverat av den orsaken att LPA har helhetsansvaret för verkställigheten av PASL. Då en lokal enhet fattar ett enskilt beslut använder den en beslutanderätt som överförs från LPA genom uppdragsavtalet. Därför bör LPA ha möjlighet att ta ställning till beslutet innan det överförs till förvaltningsdomstolens prövning.

Beslut som kan omprövas   Endast de beslut som den lokala enheten gett med stöd av 18 § i PASL kan vara föremål för begäran om omprövning hos LPA, se punkt 8.1.

En begäran om omprövning ska göras inom 30 dagar från delfåendet av beslutet (49 c § 1 mom. i förvaltningslagen). Begäran om omprövning ska lämnas in till LPA inom denna tid.

En part anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. (FörVL 59 §). Om beslutet har delgetts endast elektroniskt som krypterad postförsändelse eller via en e-tjänst anses parten ha delgetts beslutet på den tredje dagen efter att det skickades, om inte annat påvisas. (E-Kommunikationslagen 19 §).

Om fristens sista dag är en helgdag, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommarafton eller en helgfri lördag, kan begäran om omprövning lämnas in ännu den första vardagen efter den egentliga fristen.

En begäran om omprövning ska göras skriftligen (49 d § i förvaltningslagen). Om du lämnar in ditt rättelseyrkande elektroniskt till LPA ska rättelseyrkandet vara framme hos LPA senast den sista dagen av tiden för ändringssökande innan klockan 24.00.

Om du lämnar in ditt rättelseyrkande till LPA på ett annat sätt än elektroniskt ska ditt rättelseyrkande vara framme hos LPA senast den sista dagen av tiden för ändringssökande innan LPA stänger. LPA är öppet vardagar från klockan 9.00 till klockan 16.00. På nyårsaftonen och skärtorsdagen stänger vi redan klockan 13.00.

Den lokala enhetens åtgärder

Om en begäran om omprövning av misstag har lämnats in till den lokala enheten ska enheten **utan dröjsmål** överföra begäran till LPA. I 21 § i förvaltningslagen bestäms det att vid överföring av en handling som ska tillställas en myndighet inom en tidsfrist, anses fristen ha blivit iakttagen om den behöriga myndigheten får handlingen före fristens utgång. I praktiken måste begäran om omprövning finnas hos LPA innan fristen går ut. Överföringen ska meddelas den som skickat handlingen.

Den lokala enheten ska tillförlitligt anteckna ankomstdagen på en begäran om omprövning som av misstag lämnats in till den lokala enheten. Ett eventuellt kuvert ska också överföras till LPA.

Om LPA med anledning av en begäran om omprövning begär ett utlåtande av den lokala enheten, ska enheten i sitt utlåtande bland annat motivera till vilka delar och varför enheten är av den åsikten att ändringssökandens yrkanden kan/inte kan godkännas. Ärendet ska alltid granskas som en helhet. Det är också skäl att minnas att utlåtandet är en officiell handling.

10.2 Besvär över LPA:s beslut

Efter att ha behandlat en begäran om omprövning ger LPA ett beslut som får överklagas genom besvär hos Vasa förvaltningsdomstol på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (PASL 33 § 2 mom.).

Enligt PASL får LPA:s beslut överklagas uttryckligen hos Vasa förvaltningsdomstol oberoende av inom vilken förvaltningsdomstols domkrets den lokala enhetens verksamhetsställe finns. Det är motiverat att koncentrera besvären till en förvaltningsdomstol eftersom det är fråga om en service som riktar sig till en mindre kundgrupp och det är sannolikt att besvär ganska sällan förekommer, i synnerhet med beaktande av att besvärsförfarandet föregås av ett omprövningsförfarande.

Med tanke på var pälsdjursuppfödning i huvudsak bedrivs är Vasa förvaltningsdomstol lämpligast som besvärsmyndighet. Även utan specialbestämmelse skulle besvär över avbytar-service för pälsdjursuppfödare i de flesta fall bli behandlade av Vasa förvaltningsdomstol.

Besvärstiden är 30 dagar efter delgivningen. Tiden för delgivning är sju dagar rån och med den dag då beslutet postades och tre dagar från den dag då det skickades som elektroniskt meddelande. Det finns inte särskilda bestämmelser om delgivningen av

åläggande beslut som LPA tagits och som delges på vanligt sätt. Då ska bestämmelserna i förvaltningslagen om delgivning av åläggande beslut iakttas. Om ett åläggande beslut som LPA har tagit till exempel om avbrytande av avbytar-service eller om återkrav har delgetts endast via en e-tjänst anses delgivningen ha ägt rum när parten har hämtat beslutet om rättelse i e-tjänsten. Besvaren lämnas fortfarande på den första vardagen om den egentliga besvärstiden upphör på en helgdag, självständighetsdagen, 1 maj, jul- eller midsommarafton eller en söckenlördag.

10.3 Besvär över Vasa förvaltningsdomstols beslut

Enligt 33 § 3 mom. i PASL får Vasa förvaltningsdomstols beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen bara om denna beviljar besvärstillstånd.

Enligt 111 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska besvärstillstånd beviljas om

1. det med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller för en enhetlig rättspraxis är av vikt att ärendet avgörs av högsta förvaltningsdomstolen
2. det finns särskilda skäl för högsta förvaltningsdomstolen att avgöra ärendet på grund av att det i ärendet skett ett uppenbart fel eller
3. det finns något annat vägande skäl för att bevilja besvärstillstånd.

10.4 Tillämpning av förvaltningslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden

Till den del inget annat föreskrivs i PASL ska de principer som framgår av lagen om rättegång i förvaltningslagen tillämpas vid besvär över LPA:s (eller Vasa förvaltningsdomstols) beslut. Ännu idet skede då man begär omprövning tillämpas förvaltningslagen, se kapitel 7 om tillämpningen av förvaltningslagen.

10.5 Extraordinärt ändringssökande

I ett lagakraftvunnet beslut i ett förvaltningsärende kan ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen genom extraordinära rättsmedel, som är klagan, återställande av försutten fatalietid och återbrytande. Bestämmelser om extraordinära rättsmedel och hur de används finns i 13 kap. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Möjligheten att använda extraordinära rättsmedel gäller i princip även de beslut som ges i samband med verkställigheten av avbytar-servicesystemet för pälsdjursuppfödare.

11 Sekretess, tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande

11.1 Allmänt

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) tillämpas på de lokala enheternas verksamhet i frågor som gäller verkställigheten av PASL. Offentlighetslagen tillämpas på LPA:s verksamhet bara till den del LPA utövar offentlig makt enligt 4 § 2 mom. i offentlighetslagen.

Huvudprincipen i offentlighetslagen är handlingarnas offentlighet. I offentlighetslagen föreskrivs dock att vissa uppgifter ska hemlighållas. Sådana är bland annat uppgifter om

- en persons ekonomiska ställning (bland annat FöPL-arbetsinkomsten)
- en persons personliga omständigheter (bland annat uppgifter om personens levnadssätt, familjeliv, fritidssysselsättningar)
- en persons hälsotillstånd
- ett företags affärs- eller yrkeshemligheter.

En sekretessbelagd handling får inte visas för eller lämnas ut till en utomstående och dess innehåll eller andra sekretessbelagda uppgifter får inte heller avslöjas för en utomstående (sekretessskyldighet och tystnadsplikt). Med utomstående avses alla de personer till vilkas uppgifter behandlingen av ärendet inte hör. Man måste också se till att en utomstående inte kommer åt att se en sekretessbelagd handling eller höra sekretessbelagda uppgifter.

En person som har tystnadsplikt får inte heller använda en sekretessbelagd uppgift för att skaffa fördel åt sig själv eller någon annan eller för att skada någon annan (förbud mot utnyttjande).

Sekretessskyldigheten och tillhörande förbud mot utnyttjande fortgår även efter att anställningsförhållandet, förtroendeuppdraget eller uppdragsförhållandet eller något annat uppdrag som utförts för en myndighets räkning har upphört.

Brott mot sekretessskyldigheten är en straffbar gärning. Till straff döms enligt 40 kap. 5 § eller 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

Om den lokala enheten ordnar avbytar-service genom att köpa tjänsterna av en annan serviceproducent, ska enheten också informera serviceproducenten om sekretessskyldigheten.

11.2 Sekretessbelagda uppgifter i avbytar-service

På arbetspensionssidan är redan en uppgift om huruvida en företagare har försäkrat sin företagarkerksamhet och i vilken pensionsanstalt (FöPL 147 § 1 mom.) en sekretessbelagd uppgift. För enhetlighetens skull är samma uppgift, dvs. huruvida en pälsdjursuppfödare har en obligatorisk FöPL-försäkring, en sekretessbelagd uppgift med stöd av 36 § 2 mom. i PASL även i frågor som gäller verkställigheten av PASL. I

praktiken är därför alla uppgifter som gäller en enskild pälsdjursuppfödare sekretessbelagda i samband med verkställigheten av PASL.

Uppgiftens fysiska form inverkar inte på sekretessbeläggningen. Sekretessbelagda uppgifter om en person kan finnas till exempel i databaser, ansökningar, tilläggsutredningar eller promemorior. Uppgifterna kan också ha fått muntligt, till exempel per telefon.

Undantag

Däremot är handlingar och uppgifter i dem som hänför sig till verkställigheten av PASL inte sekretessbelagda om de ska offentliggöras med stöd av gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn (PASL 36 § 3 mom.).

11.3 Offentliga handlingar

Offentliga handlingar är sådana uppgifter i anslutning till verkställigheten av PASL som berör den lokala enhetens verksamhet på ett allmänt plan och där uppgifter om en enskild person inte framgår och som inte heller med stöd av någon annan lag ska sekretessbeläggas. Offentlig är till exempel statistik, under förutsättning att uppgifter om enskilda personer inte kan identifieras. Om antalet fall som statistiken grundar sig på är få, är det möjligt att enskilda personer kan identifieras. De handlingar som nämns i punkt 11.2, underpunkten "Undantag" är inte heller sekretessbelagda.

Partiell offentlighet

När endast en del av en handling är sekretessbelagd, ska uppgifter i den offentliga delen lämnas ut, *om det är möjligt så att den sekretessbelagda delen inte röjs* (10 § i offentlighetslagen).

12 Den lokala enhetens rätt att få uppgifter och bevarande av handlingar

Av en pälsdjursuppfödare En pälsdjursuppfödare är skyldig att såväl självant som på begäran lämna den lokala enheten sådana uppgifter om sig själv och sin pälsfarm som kan inverka på ordnande av avbytar-service för uppfödaren eller på erhållande av eller storleken på en ersättning som betalas för en avbytar-tjänst som han eller hon själv ordnar (PASL 35 §).

Enligt 14 § i PASL ska en pälsdjursuppfödare dessutom till exempel då avbytar-service söks i sin ansökan uppge alla personer som stadigvarande arbetar på pälsfarmen och deras genomsnittliga uppgiftsandelar i procent av de göromål som hör till den dagliga skötseln av pälsdjuren på farmen.

Utgångsläget är att pälsdjursuppfödaren själv ska meddela den lokala enheten de uppgifter som behövs för att avgöra ett ärende som gäller avbytar-service.

Av en serviceproducent Avbytar-serviceproducenten ska meddela den lokala enheten sådana uppgifter om avbytar-servicen, avbytare och sin näringsverksamhet som kan inverka på erhållandet av ersättning för själv ordnad avbytar-service eller på ersättningsbeloppet (PASL 35 a §).

Serviceproducenten ska lämna uppgifterna såväl på eget initiativ som på den lokala enhetens eller LPA:s begäran.

Av andra organisationer I 37 § i PASL bestäms om skyldighet för vissa andra organisationer att trots sekretessbestämmelserna på begäran lämna ut till den lokala enheten sådana uppgifter som de förfogar över och som till exempel gäller

- en pälsdjursuppfödarens företagsverksamhet
- en pensionsförsäkrings giltighet
- en pension som beviljats en pälsdjursuppfödare.

Skyldighet att lämna ut uppgifter, och i praktiken samtidigt rätt att begära uppgifter, föreligger dock bara om uppgifterna är nödvändiga

- 1) för att ordna avbytar-service för en pälsdjursuppfödare
- 2) för att genomföra tillhörande åtgärder eller
- 3) för att kontrollera uppgifter som lämnats ut till en lokal enhet för verkställigheten av denna lag.

Det bör observeras att den lokala enheten således får skaffa bara sådana uppgifter som är nödvändiga för de åtgärder som nämns i punkterna 1-3 ovan. På motsvarande sätt kan den lokala enheten använda de uppgifter som den skaffat med stöd av denna bestämmelse bara för det ändamål för vilket den skaffat dem.

Följande är enligt bestämmelsen skyldiga att lämna ut uppgifter:

- skattemyndigheterna
- Folkpensionsanstalten
- Pensionsskyddscentralen
- pensionsstiftelser
- pensionskassor
- andra pensionsanstalter.

Enligt bestämmelsen har den lokala enheten rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som den behöver. Den lokala enheten bör nämna detta i sin begäran och likaså nämna den bestämmelse med stöd av vilken uppgifterna begärs, dvs. i praktiken 37 § i PASL.

LPA:s rätt att få uppgifter   LPA har en motsvarande rätt att få uppgifter då den fungerar som lokal enhet eller behandlar ett ärende på grundval av en begäran om omprövning. I vissa situationer har LPA vid behandlingen av ett i PASL avsett ärende dessutom rätt att använda uppgifter som den fått för skötseln av sina övriga uppdrag (PASL 38 §).

12.1 Bevarande av handlingar

Handlingar som gäller beviljande och ordnande av samt ersättning för avbytar-service ska bevaras den tid som anges i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn, om inte arkivverket har bestämt att handlingarna ska bevaras varaktigt (PASL 39 a §).

Enligt artikel 13 i gruppundantagsförordningen ska medlemsstaterna bevara detaljerade handlingar med den information och de styrkande handlingar som behövs för att fastställa att alla villkor i förordningen är uppfyllda. Handlingarna ska bevaras i 10 år från den dag då det sista stödet beviljades enligt stödsystemet.

Arkivverket har genom sitt beslut om varaktig förvaring av handlingar som gäller kommunal avbytar-service (KA 9/43/02), som trädde i kraft 1.1.2002, med stöd av 8 § i arkivlagen (831/1994) bestämt att av de handlingar, som anknyter till kommunala myndigheters och organs avbytar-serviceuppgifter, är endast de statistiker/ verksamhetsberättelser som görs för LPA, det centrala undervisningsmaterialet från interna utbildningar samt de centrala kursernas program sådana handlingar som ska förvaras varaktigt. Genom arkivverkets beslut har dessutom konstaterats att om det i kommunen finns en nämnd som tillsatts för avbytar-servicen ska nämndens protokoll förvaras varaktigt i enlighet med arkivverkets 3.9.2001 givna beslut om varaktig förvaring av handlingar i anslutning till kommunala stöd- och underhållsuppgifter (KA 158/43/01). Arkivverkets beslut gäller egentligen bara handlingar enligt ASL, men beslutet torde också tillämpas på handlingar enligt PASL.

Bestämmelsen i 39 a § i PASL gäller bevarande av handlingar bara med tanke på ersättningen av staten. En och samma handling kan till exempel på grund av de bestämmelser som gäller löneförvaltningen behöva bevaras längre än vad som föreskrivs i 39 a § i PASL.

13 Den lokala enhetens rätt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter

13.1 Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till personen själv

Enligt offentlighetslagen har en person i regel rätt att få uppgifter om sig själv som ingår i en myndighets handlingar. I offentlighetslagen föreskrivs om vissa undantag från rätten att få sekretessbelagda uppgifter om sig själv (11 och 12 § i offentlighetslagen). Vid verkställigheten av avbytar-service systemet för pälsdjursuppfödare är det närmast ett av dessa undantag som kan komma i fråga, dvs. bestämmelsen om att en person inte har rätt till en föredragningspromemoria, ett förslag till avgörande eller någon annan därmed jämförbar handling som har upprättats av en myndighet för beredning av ett ärende, så länge myndigheten ännu behandlar ärendet.

Säkerställande av identitet En persons identitet måste säkerställas på ett tillförlitligt sätt. Det bör observeras att enbart personbeteckningen inte räcker till för att säkerställa personens identitet.

Rätt till insyn Med stöd av EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR, EU2016/679) artikel 15 har dessutom varje enskild person principiellt rätt att få veta vilka personuppgifter gällande personen som har registrerats i register. Om en person hänvisar till sin rätt till insyn enligt dataskyddsförordningen, ger LPA närmare anvisningar om villkoren för utlämnande av uppgifter samt om reglerna för det praktiska förfarandet vid utlämnande av uppgifter eller vid vägran att lämna ut uppgifter.

13.2 Att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en part

Med part avses den som i ett ärende är sökande eller anför besvär eller någon annan vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller. En part har med de undantag som föreskrivs i 11 § i offentlighetslagen rätt att ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig. I ett ärende som gäller avbytar-service för pälsdjursuppfödare finns dock i regel bara en enda part, dvs. den person vars avbytar-service det är fråga om. När det gäller lämnande av uppgifter ska därför punkt 13.1 tillämpas. Om det emellertid undantagsvis också skulle finnas någon annan i partsställning bör det observeras att ett synnerligen viktigt enskilt intresse, till exempel känsliga uppgifter om hälsotillståndet, begränsar partens rätt att få uppgifter.

Exempel 13-1: Det finns två pälsdjursuppfödare på pälsfarmen. Eftersom pälsfarmen omfattas av den avbytar-service som den lokala enheten ordnar är pälsdjursuppfödarna skyldiga att ta ut sin semester samtidigt. Vardera pälsdjursuppfödaren har rätt i egenskap av part att få veta för vilka dagar den andra har sökt semester.

I ett fall där en part har rätt att få sekretessbelagda uppgifter om en annan part ska i de handlingar som ges för kännedom göras en anteckning om att de är sekretessbelagda. Av anteckningen ska framgå till vilka delar handlingen är sekretessbelagd och på vilka grunder den belagts med sekretess. Om uppgifterna ges muntligt ska parten underrättas om sin sekretessskyldighet.

Spärrmarkering

Om en person har grundad och uppenbar anledning att misstänka att hans eller hennes eller familjens hälsa eller säkerhet är hotad, kan en spärrmarkering ha gjorts i befolkningsdatasystemet. **Det innebär att uppgifter om hemkommun och bostad samt adress och andra kontaktuppgifter som gäller personen inte får lämnas ut till någon annan än en myndighet som har lagenlig rätt att få uppgifterna för att sköta sina lagstadgade uppgifter.** Spärrmarkeringen kan också gälla uppgifter som specificerar och lokaliserar sådana fastigheter, byggnader, lägenheter eller lokaler som personen äger eller innehar. Uppgifter som är underställda spärrmarkering får således inte lämnas ut till en annan part med stöd av 11 § i offentlighetslagen. Myndigheten ska också se till att de uppgifter som är underställda spärrmarkering endast behandlas av personer till vars arbete behandlingen av sådana uppgifter direkt hör.

13.3 Att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till utomstående

En sekretessbelagd uppgift kan lämnas ut bara om

1. den som den sekretessbelagda uppgiften gäller har gett sitt samtycke till att uppgiften lämnas ut (befullmäktigande) eller
2. det i lagen finns en bestämmelse om rätt att lämna ut uppgifter.

Det bör observeras att den som begär sekretessbelagda uppgifter är skyldig att själv påvisa sin rätt att få uppgifterna. Med andra ord ska den som begär uppgifterna själv lämna in det befullmäktigande som ger rätt att få uppgifterna, eller ange det lagrum till vilket han eller hon hänvisar. I regel ska den som begär en sekretessbelagd uppgift som gäller någon annan person lämna in sin begäran skriftligen.

Om befullmäktigandet är oklart eller om den sekretessbelagda uppgiften begärs av en person som inte har rätt att få den kan uppgiften lämnas ut till den person som uppgiften gäller. Personen kan sedan om den vill lämna ut uppgiften till den som begärt uppgiften.

Befullmäktigande

I praktiken är en fullmakt ett bevis på befullmäktigande. Fullmakten ska visas i original och uppgifter kan lämnas ut bara inom ramen för de gränser som ges i fullmakten. Om en rättegångsfullmakt in blanco visas upp kan det vara skäl att utreda för vilket ändamål uppgiften behövs, om detta inte redan framgår av den skriftliga begäran om uppgifter. Uppgifter om hälsotillstånd (i praktiken uppgifter om en pälsdjursuppfödarens eventuella invalidpension, rehabiliteringsstöd eller arbetslivspension) kan dock i allmänhet inte lämnas ut utan specificerad fullmakt.

Advokater och offentliga rättsbiträden är de enda som inte behöver visa upp fullmakt.

På grundval av det som förklaras ovan får exempelvis sådana uppgifter om en pälsdjursuppfödare som man fått i samband med verkställigheten av avbytar-service-systemet inte lämnas ut till en annan pälsdjursuppfödare på farmen, således inte ens till äkta make eller barn, om inte personen på grund av sin partsställning uppfyller villkoren för att få dessa uppgifter, se punkt 13.2. Eftersom detta kan leda till situationer som är ganska besvärliga såväl för verkställigheten av systemet som för pälsdjursuppfödarna själva, ges på blanketten för ansökan om avbytar-service möjlighet för pälsdjursuppfödarna att samtycka till att uppgifter ges till de övriga pälsdjursuppfödarna på farmen.

Myndigheter

Det bör observeras att en myndighet inte har rätt att få sekretessbelagda uppgifter bara på grund av sin myndighetsställning utan myndigheten ska också på ovan beskrivet sätt visa upp en fullmakt av parten eller ange den bestämmelse som ger rätt att få uppgifterna.

Också inom den kommun som fungerar som lokal enhet får uppgifter lämnas ut bara till dem som behöver dem för att sköta uppgifter enligt PASL eller som har fått samtycke till det av parten eller annars har laga rätt att få uppgifter.

LPA

LPA har i sin roll som uppdragsgivare rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få alla uppgifter som den lokala enheten har och som är nödvändiga vid verkställigheten av uppdrag enligt PASL (PASL 37 § 2 mom.).

Skatteförvaltningen

Den lokala enheten har en allmän skyldighet att lämna uppgifter till Skatteförvaltningen om de ersättningar som enheten har betalat för själv ordnade avbytartjänster.

Skyldigheten att lämna uppgifter grundar sig på 15 § i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) och på det beslut Skatteförvaltningen årligen ger om en allmän skyldighet att lämna uppgifter. Enligt punkt 10 i beslutet (VH 5385/00.01.00/2022) ska bland andra kommunerna anmäla utbetalda offentliga stöd och understöd. Med offentliga stöd och understöd avses enligt bestämmelsen bland annat i 7 § i PASL avsedda ersättningar, dvs. ersättningar för självordnade avbytartjänster. Enligt 43 § i beslutet ska dessa uppgifter för ett kalenderår ges inom januari följande år.

13.3.1 Beslut om att en handling lämnas ut

Trots vad som föreskrivs i 14 § i offentlighetslagen beslutar den lokala enheten om utlämnande av uppgifter ur en handling som den förfogar över och som hänför sig till avbytar-service enligt denna lag (PASL 36 § 1 mom.).

Enligt 14 § i offentlighetslagen ska beslut om utlämnande av uppgifter ur en handling som har upprättats i samband med ett uppdrag som getts av en myndighet eller som har inkommit med anledning av ett uppdrag som utförs för en annan myndighets räkning fattas hos den myndighet som gett uppdraget, om inte något annat följer av uppdraget. Eftersom de handlingar som hänför sig till verkställigheten av avbytar-service-systemet emellertid finns hos den lokala enheten och då enheten också har de bästa förutsättningarna att bedöma om det är motiverat att lämna ut uppgifterna, har i PASL intagits en bestämmelse, enligt vilken den lokala enheten beslutar om utlämnande av uppgifter ur en handling som finns hos enheten och som hänför sig till avbytar-service enligt PASL.

Uppgifter som fått av utomstående

Om någon annan än en part begär sådana uppgifter av den lokala enheten som enheten har fått av en organisation utanför avbytar-service-systemet, till exempel ett pensionsförsäkringsbolag, ska den som begär uppgifterna i princip hänvisas till den ursprungliga uppgiftsgivaren. En part har dock alltid rätt att på begäran få alla de uppgifter som berör honom eller henne personligen och som finns hos den organisation som parten begär uppgifter av.

Tidsfrist

Det bör observeras att de begärda uppgifterna inte behöver ges omedelbart. En begäran om uppgifter ska behandlas utan dröjsmål och uppgifterna ska ges så snart som möjligt, dock senast inom två veckor från att begäran om uppgifter har mottagits. Om de begärda handlingarna är många eller innehåller sekretessbelagda uppgifter ska begäran om uppgifter avgöras inom en månad från att begäran mottagits.

Förfarande vid vägran

Om den lokala enheten med stöd av offentlighetslagen vägrar lämna ut de begärda uppgifterna ska enheten meddela vad vägran beror på. På samma gång ska enheten meddela den som begärt uppgifterna att han eller hon har rätt att begära ett skriftligt överklagbart beslut om vägran att lämna ut uppgifter. Om den som begärt uppgifterna vill få ett skriftligt beslut ska en i offentlighetslagen avsedd besvärshänvisning fogas till beslutet (således inte sådan anvisning för begäran om omprövning som avses i PASL). Närmare anvisningar om förfarandet och om utformande av i offentlighetslagen avsedd besvärshänvisning kan enheten vid behov begära från LPA.

Lämnande av uppgifter i praktiken

Till den som begärt uppgifter lämnas bara de uppgifter som han eller hon har begärt och har rätt att få. När uppgifterna lämnas ut bör observeras att eventuella övriga uppgifter ska döljas.

Om en person på en och samma gång begär uppgifter om flera olika personer ska för varje persons del separat utredas om den som begär uppgifterna har rätt att få dem. Uppgifter ges ”en och en”, inte i form av en förteckning.

Uppgifter får inte ges per telefon om uppringarens identitet är oklar. Uppringarens identitet ska kontrolleras, exempelvis genom att ställa frågor om detaljer som hör till ärendet och genom att begära noggranna personuppgifter. Uppringarens identitet kan också säkerställas genom att ringa upp det nummer som fås från nummerupplysningen eller som finns i kundregistret. Om uppringaren är en myndighet kan man ringa tillbaka via myndighetens telefonväxel eller via det personliga telefonnummer som myndigheten uppger i kontaktuppgifterna för den person som begärt uppgifterna. Om uppgifter ges per telefon ska en noggrann telefonpromemoria göras upp.

Sekretessbelagda uppgifter får aldrig skickas med hjälp av vanlig oskyddad e-post. Om telefax används när sekretessbelagda uppgifter skickas ska särskild försiktighet iakttas. Man måste då försäkra sig om att faxutskriften inte råkar i fel händer.

Man får inte heller be en kund skicka sekretessbelagda uppgifter via oskyddad e-post. Om kunden dock vill göra det ska man förklara för kunden att skickandet sker på personens eget ansvar på grund av den eventuella datasäkerhetsrisken.

14 Förvaltningen och verkställigheten av avbytar-service-systemet

14.1 Allmän ledning, styrning och övervakning

Bestämmelser om förvaltningen av avbytar-service-systemet för pälsdjursuppfödare finns i 4 kap. i PASL.

Enligt 19 § i PASL ankommer den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbytar-service på social- och hälsovårdsministeriet. Det är följdriktigt eftersom syftet med avbytar-service är att göra det lättare för pälsdjursuppfödare att orka i arbetet. Även i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare föreskrivs det att den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen ankommer på ministeriet.

14.2 Verkställighet

Enligt 20 § 1 mom. i PASL svarar LPA för ordnande av den lokala förvaltningen av avbytar-service. Det ska finnas tillgång till service inom alla områden där behov av service förekommer. Behovet av service är i praktiken koncentrerat främst till kustregionen i Österbotten, men behov förekommer i viss mån även i andra delar av landet.

Enligt 2 mom. i paragrafen kan en kommun med vilken LPA ingått ett i 7 § 2 mom. i kommunallagen (410/2015) avsett uppdragsavtal fungera som lokal enhet. Genom avtalet förbinder sig kommunen att vara en i lagen avsedd lokal enhet och sköta avbytar-serviceverksamheten antingen bara inom sitt eget område eller därutöver även i andra kommuner eller delar av kommuner.

Eftersom LPA svarar för ordnande av den lokala förvaltningen har LPA ingen skyldighet att ingå uppdragsavtal fastän en viss kommun skulle vilja ingå ett sådant, utan enligt 20 § 3 mom. i PASL kan LPA också själv sköta de uppgifter som hör till en lokal enhet inom ett visst område, eller ingå avtal med någon annan kommun om ordnande av den lokala förvaltningen.

Tanken är den att LPA i första hand ingår här avsedda uppdragsavtal med de kommuner som ingått ett i 12 § 1 mom. i ASL avsett motsvarande avtal med LPA på grund av vilket kommunen i fråga förbundit sig att sköta den lokala förvaltningen av lantbruksavbytar-serviceverksamheten och ordnandet av servicen antingen bara inom sitt eget område eller därutöver även i en eller flera andra kommuner.

I sak är bestämmelserna om ordnandet av den lokala förvaltningen friare i PASL än motsvarande bestämmelser i ASL eftersom den kommun som fungerar som lokal enhet enligt PASL kan sköta avbytar-serviceverksamheten även i delar av andra kommuner. Den nuvarande ordalydelsen i motsvarande bestämmelser i ASL ger ingen möjlighet till det.

14.2.1 Uppdragsavtal

Bestämmelserna om uppdragsavtal finns i 21 § i PASL. I 1 mom. föreskrivs att en kommun som ingått ett uppdragsavtal ska ha en ansvarsperson som förordnats att svara för förvaltningsuppgifterna enligt lagen samt ett behövligt antal andra anställda.

Ansvarspersonen svarar för den lokala enhetens verksamhet gentemot både kunderna och LPA. Ansvarspersonens viktigaste uppgift är att fatta de beslut som avses i 18 § i PASL. Eftersom det vid givande av nämnda beslut är fråga om utövande av offentlig makt ska beslutsfattaren, dvs. ansvarspersonen, stå i tjänsteförhållande till den lokala enheten (se närmare punkt 8.2). I förhållande till LPA är ansvarspersonen en kontaktperson som bland annat svarar för lämnande av sådana uppgifter och utredningar till LPA som hänför sig till ersättande av kostnader.

I 21 § 2 mom. i PASL definieras minimikraven för innehållet i uppdragsavtalet mellan LPA och kommunen. I avtalet ska åtminstone följande ingå:

1. den lokala enhetens verksamhetsområde
2. var den lokala enhetens verksamhetsställe är beläget
3. hur länge avtalet gäller
4. hur avtalet sägs upp.

Minimikraven för innehållet i avtalet är desamma även i fråga om lantbruksavbytar-service.

14.2.2 LPA:s uppgifter

I 23 § i PASL finns en förteckning över de uppgifter som LPA har i anslutning till verkställigheten av lagen och som inte hör till de lokala enheternas uppgifter och om vilka inte heller bestäms särskilt i PASL. De uppgifter om vilka särskilt bestäms att de hör till LPA ingår i huvudsak i bestämmelserna om ersättande av kostnader och sökande av ändring (PASL 24–34 §).

Enligt paragrafen ska LPA

1. ge de kommuner som fungerar som lokala enheter anvisningar om tillämpningen av denna lag för att säkerställa en enhetlig tillämpningspraxis,
2. övervaka att uppdragsavtalen följs,

De uppgifter som nämns i punkterna 1 och 2 hänför sig till LPA:s roll som uppdragsgivare. Att ge de lokala enheterna anvisningar och övervaka att uppdragsavtalen följs skulle höra till LPA även utan specialbestämmelser, men för klarhetens skull nämns detta i lagen. I egenskap av uppdragsgivare har LPA bland annat rätt och skyldighet att utföra enskilda övervaknings- och granskningsuppgifter i de lokala enheterna, om det är nödvändigt exempelvis för betalning av ersättningar av staten.

3. ge pälsdjursuppfödare allmän information om avbytar-service,

LPA ska betjäna kundkretsen och andra intresserade genom att ge allmän information om avbytar-service för pälsdjursuppfödare. Rådgivning i enskilda fall hör till den lokala enhetens ansvar.

4. bedriva statistikverksamhet som hänför sig till ansvarsområdet enligt denna lag, och

Syftet med statistikverksamheten är att få rikstäckande information om tillämpningen av lagen.

5. fullgöra andra uppgifter som främjar ett effektivt genomförande av avbytar-service enligt denna lag.

Det kan exempelvis innebära utveckling av de datasystem som är avsedda för verkställigheten av lagen och ordnande av kompletterande utbildning för förvaltningspersonalen i de lokala enheterna.

14.2.3 Den lokala enhetens uppgifter

Den lokala enheten svarar för ordnandet av avbytar-service enligt PASL och tillhörande förvaltningsåtgärder inom sitt område. För den lokala enhetens verksamhet gäller samma bestämmelser och anvisningar oberoende av om enheten är en kommun som ingått ett uppdragsavtal eller om det är LPA:s egen lokala enhet.

Enligt 22 § 1 mom. i PASL ska en lokal enhet ordna avbytar-service för de pälsdjursuppfödare som bedriver pälsdjursuppfödning huvudsakligen inom dess verksamhetsområde och som i sina ansökningar har anmält att de anlitar den avbytar-service som den lokala enheten ordnar (se punkt 6.2.1)

Om en kommun fungerar som lokal enhet har den enligt uppdragsavtalet förbundit sig att sköta ordnandet av avbytar-service inom sitt område. Kommunen svarar också för att verksamheten är lagenlig och för att avbytar-servicen för pälsdjursuppfödare och förvaltningsuppgifterna under den tid avtalet är i kraft ordnas ändamålsenligt, professionellt, serviceinriktat och jämlikt inom den lokala enhetens hela verksamhetsområde.

På grundval av 2 mom. kan den lokala enheten på begäran även ordna avbytar-service för de pälsdjursuppfödare som har anmält att de själva ordnar sina avbyttartjänster. I praktiken kan detta komma i fråga bara om det inte försvårar ordnandet av avbytar-service för de pälsdjursuppfödare som har anmält att de anlitar den lokala enhetens service.

Enligt 3 mom. kan den lokala enheten ordna avbytar-service genom att anlita avbytare som är anställda hos den eller köpa tjänster av en offentlig eller privat serviceproducent. Serviceproducenten kan till exempel vara en annan lokal enhet.

14.3 Ersättande av kostnader

14.3.1 Statens ersättning för förvaltningskostnader

Ersättande av kostnader behandlas i 5 kap. i PASL (24–31 §). I 24 § 1 och 2 mom. föreskrivs om den ersättning som staten betalar för kostnaderna för den lokala förvaltningen. Ersättningen baserar sig på ett fast anslag som intas i statsbudgeten. Dess storlek per lokal enhet bestäms kalkylmässigt vilket innebär att enheterna inte behöver redovisa för staten hur ersättningen har använts.

Ersättningens storlek per lokal enhet bestäms på grundval av antalet avbytta semesterdagar inom enhetens verksamhetsområde under det år som föregår det föregående kalenderåret. På LPA:s framställning fastställer statsrådet årligen före utgången av september ersättningens totalbelopp. Ersättningen fastställs och betalas till LPA i samband med den ersättning som betalas för förvaltningen av avbytar-servicen för lantbruksföretagare och som betalas månatligen i lika stora poster senast

den 10 varje månad. LPA betalar ersättningen till de kommuner som ingått uppdragsavtal på samma sätt som den betalar förvaltningsersättning till de kommuner som ingått uppdragsavtal om skötande av avbytar-service för lantbruksföretagare, dvs. månatligen i lika stor poster. Den andel av totalbeloppet av ersättningen för kostnaderna för den lokala förvaltningen som motsvarar kostnaderna för den lokala förvaltning som LPA själv sköter blir hos LPA.

Bestämmelserna i 3 mom. gäller en ersättning för de förvaltningskostnader som LPA har på grund av skötsel av andra uppgifter enligt PASL än de som hör till skötseln av en lokal enhets uppgifter. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer och betalar ersättningen till LPA i samband med ersättningen för förvaltningskostnaderna för avbytar-service för lantbruksföretagare som betalas årligen i fyra lika stora poster. Ersättningen bestäms kalkylmässigt, vilket innebär att LPA inte behöver redovisa för staten hur ersättningen har använts.

14.3.2 Statens ersättning för kostnaderna för avbytar-service

Det förskrivs i 25 § i PASL om de kostnader som inom ramen för anslaget i statsbudgeten ger rätt till ersättning av staten och som orsakas av genomförande av avbytar-service enligt lagen. Enligt 1 mom. ersätts endast kostnader som med avseende på en ändamålsenlig skötsel av verksamheten kan anses nödvändiga. Ersättningens totalbelopp baserar sig på ett två års reservationsanslag som anvisas i statsbudgeten för detta ändamål. Ersättningen betalas till LPA, som betalar den vidare till de kommuner som ordnar avbytar-service på grundval av uppdragsavtal. Om LPA har skött de uppgifter som hör till en lokal enhet får LPA en sådan andel av ersättningens totalbelopp som motsvarar de kostnader LPA har haft för ordnande av service. Ersättningen anges som ett nettobelopp, dvs. från beloppet avdras de avgifter som tas ut för extraledighet samt andra eventuella inkomster som hänför sig till verksamheten, exempelvis försäkringsersättningar.

Paragrafens 2 mom. innehåller en förteckning över de kostnader för avbytar-service som kan ersättas av statens medel.

Till de kostnader som orsakas av avbytar-service för pälsdjursuppfödare och som inom ramen för anslaget i statsbudgeten ger rätt till ersättning av staten hör avbyttarnas lönekostnader, ersättningar för själv ordnade avbyttartjänster, kostnader för köp av tjänster, kostnader för kompletterande utbildning för avbyttare, skadestånd som anknyter till skötsel av andra uppgifter än förvaltningsuppgifter samt andra nödvändiga kostnader som orsakas av ordnande av service enligt PASL. Dessa kostnader ersätts i enlighet med de regler som anges närmare i lagen.

Grunderna för den ersättning som betalas

LPA har ett helhetsansvar för verkställigheten av lagen och för att de för ändamålet reserverade anslagen räcker till. Därför bör LPA ha möjlighet att inverka på de lokala enheternas verksamhet och hur de använder medlen. I 26 § i PASL föreskrivs om grunderna för ersättningar som betalas till kommuner som ingått uppdragsavtal. Enligt 1 mom. ersätts kostnaderna för kompletterande fackutbildning för avbyttare som är anställda hos den lokala enheten, om det är fråga om kompletterande utbildning som LPA har godkänt.

Enligt 2 mom. har kommunerna möjlighet att på förhand få ett bindande beslut av LPA om någon kostnad kan anses nödvändig och om den således ger rätt till ersättning av staten inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten.

Betalning av förskott

Bestämmelser om betalning av förskott till kommuner som ingått uppdragsavtal finns i 27 § i PASL. LPA betalar ett förskott till kommunerna för de kostnader verksamheten orsakar. Förskottet betalas månatligen i lika stora poster, senast den 11 varje månad. Förskottets storlek baserar sig enligt 1 mom. på LPA:s uppskattning och påverkar antalet avbytta semesterdagar inom den lokala enhetens verksamhetsområde under året före det föregående kalenderåret och den genomsnittliga kostnaden per semesterdag samt de förändringar som enligt LPA:s uppskattning kommer att ske i dem. Den genomsnittliga kostnaden per semesterdag kan variera i de lokala enheterna eftersom exempelvis avbyttarresornas längd, avbyttarnas åldersstruktur och de avbytta gårdarnas struktur inverkar på kostnaden.

Enligt 2 mom. kan förskottet justeras att motsvara de faktiska kostnader som LPA uppskattat om de faktiska kostnaderna för hela kalenderåret av särskilda skäl är väsentligt större eller mindre än förskottet enligt 1 mom. En avvikelse på cirka tio procent kan anses väsentlig.

Enligt 3 mom. kan till kommunen vid behov betalas en särskild förskottsavgift. En sådan behövs om den lokala enheten varit tvungen att betala en enskild kostnad som varit betydande i förhållande till det förskott som kommunen fått.

Det slutliga beloppet av statens ersättning

Enligt 28 § i PASL ska de kommuner som fungerar som lokala enheter årligen före utgången av april lämna in en slutlig redovisning till LPA över sina kostnader för avbytar-service under det föregående kalenderåret. LPA kan av grundad anledning bevilja kommunen förlängning av den tid inom vilken redovisning ska lämnas in. Om redovisning inte lämnas inom utsatt tid går kommunen miste om sin rätt till ersättning av staten för kalenderåret i fråga.

Om redovisningen visar att de förskott som betalats till kommunen för ett kalenderår överstiger beloppet av de kostnader enligt bokföringen som avbytar-servicen orsakat, ska kommunen återbetala det överbetalda beloppet till LPA före utgången av juli.

Om redovisningen visar att de förskott som betalats till kommunen för ett kalenderår inte räcker till för att täcka kostnaderna för avbytar-servicen, ska LPA inom ramen för anslaget i statsbudgeten betala skillnaden mellan de faktiska kostnaderna och förskotten i form av en slutpost till kommunen före utgången av augusti.

Om en kommun som ingått ett uppdragsavtal inte i sin verksamhet iakttar gällande bestämmelser och föreskrifter eller om missförhållanden annars yppar sig i den och om rättelse inte kan åstadkommas genom förhandlingar mellan kommunen och LPA, kan LPA på grundval av 29 § i PASL betala ut förskotten till nedsatt belopp, avbryta utbetalningen av förskotten, eller låta bli att betala en slutpost. En motsvarande bestämmelse finns i 41 § i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare.

Betalning av ersättning till LPA för kostnaderna för avbytar-service

Enligt 30 § 1 mom. i PASL betalar social- och hälsovårdsministeriet ut den i 25 § avsedda ersättningen för kostnaderna för avbytar-service för pälsdjursuppfödare till LPA i form av månatliga förskott på samma sätt som den ersättning som betalas för kostnaderna för avbytar-service för lantbruksföretagare.

Enligt lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare ska överbetalda förskott årligen återbetalas till staten. I 30 § 2 mom. i PASL föreskrivs att de förskott som överbetalats för avbytar-service för pälsdjursuppfödare återgår till LPA som får använda den överbetalda delen för förskotten för det löpande året. Det är motiverat med beaktande av att avbytar-servicen för pälsdjursuppfödare finansieras med ett reservationsanslag som intas i statsbudgeten och inte med ett förslagsanslag såsom fallet är med avbytar-servicen för lantbruksföretagare. Det föreslagna förfarandet ger flexibilitet i användningen av reservationsanslaget.

LPA:s redogörelser för kostnaderna för avbytar-service

LPA ansvarar gentemot staten för att reservationsanslaget används på ett ändamålsenligt sätt. Därför ska LPA ge utredningar om detta till social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt 31 § i PASL ska LPA månatligen inlämna uppgift om det belopp som betalats som förskott till de lokala enheterna och om de kostnader som LPA har för ordnande av avbytar-service då LPA sköter de uppgifter som hör till en lokal enhet. Dessutom ska LPA årligen lämna in en totalredovisning över kostnaderna för avbytar-service under det föregående året och över användningen av den ersättning som staten betalat för dem. Avsikten är att utredningen över användningen av ersättningen ska visa hur kostnaderna för avbytar-servicen fördelar sig å ena sidan på de kommuner som bildar lokala enheter och å andra sidan på LPA då den sköter de uppgifter som hör till en lokal enhet.

14.4 Avgörande av meningsskiljaktigheter som beror på uppdragsavtalet

I 34 § i PASL föreskrivs om avgörande av meningsskiljaktigheter som beror på uppdragsavtalet. Ett i PASL avsett uppdragsavtal berör ett avtalsförhållande mellan en offentlig-rättslig organisation, dvs. en kommun, och LPA. Avtalet gäller dessutom skötande av en i PASL reglerad uppgift med statlig finansiering. Sålunda är meningsskiljaktigheter som beror på avtalsförhållandet till sin karaktär sådana förvaltningsstvistemål som avses i förvaltningsprocesslagen. Om tvistemålen inte kan biläggas mellan LPA och den kommun som ingått uppdragsavtalet avgörs tvistemålen av Vasa förvaltningsdomstol. Som förvaltningsstvistemål avgörs bland annat meningsskiljaktigheter som berör tolkning av avtalet samt betalning eller återbetalning av ersättning av staten.

Ett förvaltningsstvistemål som berör ersättande av kostnader ska anhängiggöras inom sex månader.

Enligt ASL avgörs förvaltningsstvistemålen av den förvaltningsdomstol inom vars domkrets kommunen finns. I avbytar-servicesystemet för pälsdjursuppfödare är det däremot logiskt att

tvistemålen avgörs uttryckligen av Vasa förvaltningsdomstol eftersom besvärärendena också har koncentrerats till Vasa förvaltningsdomstol (se punkt 10.2).